باسمه تعالی

سند توسعه اشتغال و سرمایه گذاری استان زنجان

بخش سوم از مرحله دوم شرح خدمات

بخش محیط کسب و کار و فضای سرمایه گذاری:

شاخص سازی

مشاور استانی: جهاد دانشگاهی واحد استان زنجان

مدیر اجرایی: مهدی عباسی

مدیر علمی: دکتر علی نصیری اقدم

مدیر بخش سوم: دکتر احمد میدری

فهرست مطالب

۳-۳- شاخص سازی ۱

۳-۳-۱ شاخص های کلان استان زنجان ٦

۳-۳-۱-۱ دسترسی به تسهیلات بانکی ٦

۳-۳-۱-۳- شاخص قیمت ها ۱۳

۳-۳-۱-۴- بار مالیاتی ۱٦

۳-۳-۱-۵- بیکاری ۱۸

۳-۳-۲- دسترسی به زیرساختها ۲۱

۳-۳-۲-۱- دسترسی به آب ۲۲

۳-۳-۲-۲- دسترسی به برق ۲۵

۳-۳-۲-۳- دسترسی به گاز ۲۷

۳-۳-۲-۴- دسترسی به مخابرات ۲۸

۳-۳-۲-۴-۱- ضریب نفوذ تلفن ثابت ۲۹

۳-۳-۲-۴-۱-۱- ضریب نفوذ تلفن ثابت در شهرکهای صنعتی ۲۹

۳-۳-۲-۴-۱-۲- ضریب نفوذ تلفن ثابت در کل استان ۳۲

۳-۳-۲-۴-۲- ضریب نفوذ تلفن همراه ۳۳

۳-۳-۲-۴-۳- ضریب نفوذ اینترنت ۳٦

۳-۳-۲-۴-۳-۱- ضریب نفوذ اینترنت در شهرکهای صنعتی ۳٦

۳-۳-۲-۵- دسترسی به سیستم فاضلاب ٤۳

۳-۳-۳- کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی ۵۰

۳-۳-۳-۱- نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان ۵۰

۴-۳-۳-۲- سرعت رسیدگی به اختلافات کارفرما با کارکنان ۵۳

۳-۳-۳-۳- امکان مصالحه در روابط کارفرما-کارگر ۵۵

۳-۳-۳-۴- کثرت دعاوی کارگری ۵۷

۳-۳-۴- کیفیت دستگاههای اجرایی ۶۰
۳-۳-۴-۱- کیفیت دستگاه قضایی ۶۰
۳-۳-۴-۱-۱- متوسط تعداد پرونده در هر شعبه از دادگاههای عمومی ۶۰
۳-۳-۴-۱-۲- متوسط تعداد پروندهها در دادسراها ۶۳
۳-۳-۴-۲- کیفیت سازمان امور مالیاتی ۶۵
۳-۳-۵- امنیت اجتماعی ۶۸
۴-۵-۱- تعداد پرونده‌های ضرب و جرح تشکیل شده در نیروی انتظامی ۶۸
۳-۳-۵-۲- تعداد سرقت‌های ثبت شده از اماکن در استان ۷۱
۳-۳-۶- دسترسی به بازار ۷۳
۳-۳-۶-۱- حضور شرکتهای بزرگ در استان ۷۳
۳-۳-۶-۱- اندازه بازار (دسترسی به جمعیت) ۷۵
۳-۳-۷- کیفیت نیروی انسانی ۷۸
۳-۳-۷-۱- وضعیت دانشجویان دانشگاهها، مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد ۷۸
۳-۳-۷-۲- وضعیت باسوادی ۸۰
۳-۳-۷-۳- وضعیت آموزشدیدگان مراکز ثابت فنیوحرفهای ۸۲

۳-۳- شاخص سازی

عموما تصور می‌شود سرمایه گذاری و تامین منابع مالی تنها یا مهم‌ترین عامل رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال است. هر روزه در رسانه‌ها و نشریات می‌خوانیم یا می‌شنویم که برای ایجاد هر شغل به چه میزان سرمایه مورد نیاز است و یا برای تحقق اهداف برنامه باید چند هزار میلیارد تومان در یک بخش سرمایه گذاری صورت گیرد تا به رشد پیش بینی شده دست یابیم .

این الگوی فکری بر عموم سیاست گذاران در سطح ملی و استانی حاکم است. سیاست های کلان کشور در چارچوب همین الگوی فکری تعیین می‌شود. عمده وقت و انرژی مسئولین ملی برای چگونگی دستیابی به این میزان از سرمایه و تقسیم آن صرف می‌شود. قریب به اتفاق مسئولین هنگامی که می-خواهند از عملکرد خود دفاع کنند میزان وام و تسهیلات توزیع شده در بخش یا منطقه تحت مسئولیت شان را به عنوان مهمترین شاخص عملکرد خود برمی‌شمارند.

این الگوی فکری، ناقص و گمراه کننده است زیرا سرمایه گذاری معلول شرایط محیطی است، حجم سرمایه گذاری در یک کشور و یا یک استان به شرایطی بستگی دارد که آن را محیط کسب و کار می-خوانیم. به عبارت دیگر سرمایه گذاری متغیری درونزا است که کیفیت نظام اداری، قوانین و مقررات، محیط سیاسی و .... آن را تعیین می‌کند. اگر سرمایه گذاری در بخش‌های مولد با موانعی همچون مقررات دست و پاگیر روبرو باشد سرمایه‌ها به خارج از کشور یا بخش‌های نامولد انتقال می‌یابند.

نه تنها میزان سرمایه گذاری بلکه بهره‌وری و اثربخشی آن نیز به محیط کسب و کار بستگی دارد. اگر محیط کسب و کار برای فعالیت‌های مولد نامناسب باشد پس‌اندازها و سرمایه‌ها به عامل تخریب اقتصاد تبدیل می‌شود! برای تصدیق این گزارهٔ به ظاهر عجیب کافی است به سرمایه‌های سرگردان در سطح جامعه توجه کنیم که همچون جریان آبی که باید برای آبادانی کشور استفاده شود در حال حاضر همچون سیلاب،

تخریب کننده است. به بخش مسکن نگاهی بیاندازیم تا ببینیم چگونه سرمایه‌های سرگردان بـه سـوداگری در این بخش حیاتی مشغولند و چگونه این سرمایه‌های سرگردان در بخش‌های تجاری به جای آن که یـاور بخش‌های تولیدی باشند بخش‌های مولد را به زیر یوغ خود کشانده‌اند. سوداگری، رکـود و تـورم در اقتـصاد ایران بدون تردید از پیامدهای محیط نامطلوب کسب و کار در اقتصاد ایران است.

نظریه محیط کسب و کار علت کمبود سرمایه و بهـره‌وری انـدک سـرمایه را موانـع اداری و حقـوقی و اجرایی میداند. میزان توفیق یک کشور در ایجاد اشتغال، رشد و سرمایه گـذاری را کارآمـدی دسـتگاه‌هـای قضایی، مالیاتی، کمرگی و سایر دستگاه‌های اجرایی تعیین مـی‌کنـد. کنـدی انجـام امـور اداری و فـساد در دستگاه‌های دولتی هزینه‌های سنگینی بر تولیدکنندگان تحمیل می‌کند. روان سازی و سالم‌سازی دستگاه-های اداری اقدام ضروری برای رفع مشکل سرمایه‌گذاری اندک و بیکاری است.

•ضرورت توجه به محیط کسب و کار در سطح استان

شاید تصور شود محیط کسب و کار مفهومی ملی است و در سطح استان نمی‌توان اقدام چندانی بـرای بهبود محیط کسب و کار صورت داد و از همین رو شاخص سازی بـرای سـنجش محـیط کـسب و کـار در سطح استان امری بیهوده است. شاید استدلال شود از آنجا که قوانین و مقررات در ایران در سطح استان‌هـا یکسان است و نمی‌توان در سطح استان مقررات را اصلاح کرد بنابراین مسئولین دولتی و فعـالین اقتـصادی در سطح استان مسلوب‌الید هستند.

اما این تصور نادرست است. هرچند قوانین و مقررات در کشور یکسان هـستند امـا اجـرای مقـررات و کیفیت دستگاه‌های اجرایی در سطح استان‌ها بسیار متفاوت است. همانطور که یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد تفاوت‌های برجسته‌ای از نظر کیفیت دستگاه‌های اداری در سطح استان‌ها وجود دارد. از این مهم‌تـر بهبود محیط کسب و کار را می‌توان از سطح استان‌ها آغاز کـرد. بـسیاری از مـشکلات محیطـی در سـطح استان قابل حل و فصل است. نحوه تعامل دستگاه ها به طور مثال سازمان تأمین اجتماعی با کارگـاه هـای صنعتی را می‌توان در سطح استان بهبود بخشید. استاندار و حتی فرماندار می‌تواند از رویـه‌هـای خودسـرانه برخی از کارکنان سازمان تأمین اجتماعی جلوگیری کند. شناسایی فساد در دستگاه‌هـای اجرایـی و مبـارزه برای کنترل آن در سطح استان و شهرستان امکان پذیر است.

نه تنها اصلاح دستگاه‌های اجرایی در سطح استان امکان پذیر است بلکه استان‌ها مـی‌تواننـد کـانون و نقطه آغاز اصلاح قوانین و مقررات باشند. هر یک از استان‌های کشور مرکز چند فعالیت اقتصادی هـستند،

در سطح آن استان موانع حقوقی و اداری آن فعالیت روشن‌تر از سطح ملی دیده می‌شود. به طور مثال موانع محیطی صادرات زعفران در استان خراسان بیش از هر منطقه دیگری در این استان درک می‌شود و ضرورت اصلاح آن برای مسئولین و مردم در این استان حیاتی‌تر از همه نقاط کشور است. مسئولین با همکاری تولیدکنندگان و صادرکنندگان می‌توانند موانع صادرات زعفران را شناسایی و راهکارهای رفع آن را به مسئولین ملی انتقال دهند. اصلاح قوانین و مقررات می‌تواند از سطح محلی آغاز شود. مشکلات گمرک برای فعالین اقتصادی در بنادر کشور بویژه استان‌های هرمزگان و خوزستان و بوشهر شناخته شده‌تر از سایر مناطق کشور و اصلاح آن تأثیر مستقیم و روشنی بر توسعه این مناطق بر جای می‌گذارد. بنابراین در سطح استان دانش و انگیزه بیشتری برای اصلاح موانع تولید وجود دارد.

شاخص محیط کسب و کار در سطح استان

شاخص سازی برای محیط کسب و کار بسیار نوپاست و به تازگی چند کشور، محیط کسب و کار را در سطح استانها آغاز کرده‌اند. مجمع جهانی اقتصاد از سال ۱۹۹۷ و بانک جهانی از سال ۲۰۰۰ رتبه‌بندی محیط کسب و کار را در تعدادی از کشورها آغاز کردند. بانک جهانی در توجیه کمبودهای این شاخص سازی در شماری از گزارشات خود این عبارت را می‌آورد:

" ویلیام پتی مشاور چارلز دوم پادشاه انگلستان در سال ۱۶۶۴برای نخستین بار محاسبه تولید ناخالص داخلی را در انگلستان آغاز کرد. هزینه‌ها و درآمدها تنها به سه بخش تقسیم شده بود. هرچند یک صد سال بعد در اکثر کشورهای اروپایی حسابهای ملی مدون شده بودند اما تنها از سال ۱۹۴۰ به بعد شکل تکامل یافته کنونی را به خود گرفت".

بنابراین سنجش محیط کسب و کار دوران طفولیت خود را سپری می‌کند و هنوز در ابتدای راه است. شاخص سازی برای مفاهیم ساده‌تری مانند تورم و تولید ناخالص داخلی با وجود قدمت بسیار زیاد هنوز بسیار ناقص‌اند و بنابراین نباید از کاستی‌های شاخص محیط کسب و کار تعجب کرد.

شاخص محیط کسب و کار سعی دارد مجموع عوامل محیطی موثر بر عملکرد واحدهای اقتصادی را اندازه گیری کند. منظور از عوامل محیطی عناصری است که واحدهای اقتصادی نمی‌توانند آن را تغییر دهند. کیفیت نظام اداری، کیفیت زیر ساخت‌ها، وضعیت کلان اقتصادی از جمله عناصر محیط کسب و کار محسوب می‌شود. در بهترین حالت و کامل‌ترین شاخص‌های ساخته شده برای محیط کسب و کار تنها تعداد محدودی از عناصر محیط کسب و کار اندازه گیری شده و بسیاری از امور مهم نادیده گرفته می‌شوند.

به طور مثال بانک جهانی تنها کیفیت کمتر از ده دستگاه اجرایی مانند شهرداری، ثبت شرکت‌ها، ... را در شاخص سازی وارد کرده است و هر چند سال یکبار یک دستگاه اجرایی جدید را به آن می‌افزاید، مثلا در سال ۲۰۱۱ سرعت انشعاب برق به عنوان یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار اضافه گردید. مهم‌تر آنکه از هر دستگاه تنها چند مسئله محدود مانند سرعت، زمان و هزینه‌های انجام امور اداری را اندازه گیری می-کنند و بسیاری از امور مهم در آن دستگاه از شاخص سازی حذف می‌شود. به طور نمونه در رتبه‌بندی دستگاه قضایی، سرعت رسیدگی به پرونده‌ها، مراحل رسیدگی و هزینه‌های دادرسی معیار و رتبه‌بندی کشورها و شاخص محیط کسب و کار است و علاوه بر این سه (سرعت، مراحل و هزینه‌های دادرسی) امور بسیار مهمی مانند عادلانه بودن آرا صادره و سرعت اجرای احکام (پس از صدور رای) در این شاخص سازی لحاظ نمی‌گردد.

شاخص سازی محیط کسب و کار با وجود همه انتقادات وارد بر آن امری مفید است. هدف از شاخص سازی محیط کسب و کار روشن ساختن پدیده‌ای است که سرنوشت اقتصادی کشورها و استان‌ها را تعیین می‌کند. شاخص سازی محیط کسب و کار با همه نقاط ضعفی که دارد توجه مسئولین را به مشکلات دادگاه ها، کیفیت و کارآمدی اداره ثبت شرکت‌ها، سازمان ثبت اسناد و املاک، شهرداری‌ها، وزارت نیرو، گمرک ....جلب می‌کند. بدون تردید کیفیت این دستگاه‌ها تأثیر تعیین کننده بر رشد و اشتغال کشور و استان‌ها دارد. این شاخص سازی مسایل جدیدی را پیش روی مسئولین کشور قرار داده است و از همین رو علی‌رغم همه نقاط ضعفی که این شاخص سازی دارد و باید در طول زمان کاهش یابد شاخص سازی محیط کسب و کار در سطح ملی و استان ها ضروری است.

همان‌طور که گفته شد در چند سال اخیر برخی از کشورها، رتبه‌بندی محیط کسب و کار استان‌ها و حتی شهرهای خود را آغاز کرده‌اند و تلاش حاضر اولین اقدام برای رتبه‌بندی محیط کسب و کار در سطح استان‌های کشور است. برای شاخص سازی محیط کسب و کار استان‌ها از دو روش استفاده گردید:

- اندازه گیری برخی از امور مؤثر بر کسب و کار (شاخص کمی)
- پیمایش از صاحبان کسب و کار

در بخش نخست تلاش شده است وضعیت محیط کسب و کار استان زنجان با استفاده از برخی از آمار و اطلاعات کمی (عددی) در مقایسه با سایر استان‌های کشور رتبه‌بندی شود. شاخص‌های استفاده شده در این بخش عبارتند از:

۱. وضعیت کلان
۲. دسترسی به زیر ساخت‌ها
۳. کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی
۴. کیفیت دستگاه‌های اجرایی
۵. امنیت اجتماعی
۶. دسترسی به بازار
۷. کیفیت نیروی انسانی

۳-۳-۱ شاخص های کلان استان زنجان

۳-۳-۱-۱ دسترسی به تسهیلات بانکی

یکی از شاخص‌های کارایی شبکه بانکی، نسبت تسهیلات پرداخت شده به سپرده‌ها است. در استان-هایی که این نسبت بزرگتر باشد واحدهای اقتصادی دسترسی بیشتری به منابع مالی دارند و از همین رو محیط کسب و کار برای رشد این واحدها مناسب‌تر است. این نسبت نشان‌دهنده توانایی سیستم مالی در استفاده از سپرده‌ها برای اعطای تسهیلات است. شاخص کارایی شبکه بانکی نشان می‌دهد که به ازای یک واحد منبع (سپرده) جذب شده، چه مقدار تخصیص داده شده است. معمولاً عدد این شاخص به‌صورت مضربی از ۱۰۰ نشان داده می‌شود. به‌عنوان مثال اگر عدد شاخص ۱۰۰ باشد به این معنی است که صدرصد سپرده‌های جذب شده تسهیلات پرداخت شده است.

شاخص کارایی بانکی با توجه به تعاریف به کارگرفته شده برای تسهیلات پرداخت شده و سپرده‌های جذب شده می‌تواند نتایج متفاوتی داشته باشد. یکی از متداول‌ترین شیوه‌های محاسبه این شاخص استفاده از مانده تسهیلات پرداخت شده[1] خالص و مانده سپرده‌های آزاد است.

مانده تسهیلات در شبکه بانکی به دو صورت تسهیلات خالص و تسهیلات ناخالص گزارش می‌شود. تسهیلات ناخالص از جمع اصل تسهیلات و سود سال‌های آتی به دست می‌آید و تسهیلات خالص شامل اصل تسهیلات بدون سود سال‌های آتی است.

سپرده‌های آزاد نیز از تفاضل سپرده‌های جذب شده از سپرده قانونی (بین ۱۰ تا ۱۷ درصد)[2] و وجوه مدیریت نقدینگی بانک‌ها[3] (بین ۵ تا ۱۰ درصد) به دست می‌آید. با توجه به نرخ سپرده قانونی مؤثر و نرخ

---

۱. در آمارهای کلان اقتصادی متغیرهای پولی ماهیت انباره (Stock) دارند. لذا زمانی که گفته می‌شود مانده تسهیلات پرداخت شده منظور تسهیلات پرداخت شده انباشته شده در تاریخ ارائه گزارش (مثلاً پایان اسفند) است. در مقابل تسهیلات پرداخت شده در طول یک دوره ماهیت جاری (Flow) دارد. در گزارش متغیرهای پولی از وضعیت نخست، یعنی مانده تسهیلات استفاده می‌شود. در این گزارش نیز از مانده تسهیلات استفاده شده است.

۲. نسبت سپرده قانونی هر ساله در برنامه پولی بانک مرکزی اعلام می‌شود. به‌عنوان مثال این نسبت در سال ۱۳۹۰ به ترتیب زیر تعیین شده است: سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز (۱۰) درصد، سپرده دیداری (۱۷) درصد، سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت (۱۵/۵) درصد، سپرده سرمایه‌گذاری یک ساله (۱۵) درصد، سپرده سرمایه‌گذاری دو و سه ساله (۱۱) درصد و سپرده سرمایه‌گذاری چهار و پنج ساله (۱۰) درصد.

مدیریت نقدینگی مؤثر، معمولاً مانده سپرده‌های آزاد شبکه بانکی در حدود ۷۵ تا ۸۰ درصد سپرده‌های جذب شده است.

در این گزارش به علت عدم دسترسی به داده‌های خالص تسهیلات پرداخت شده در سطح استان، از مانده بدهی بخش غیردولتی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی که شامل؛ تسهیلات جدید (تسهیلات اعطایی بانک‌ها براساس قانون عملیات بانکی بدون ربا، خرید دین و اموال معاملاتی)؛ سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی؛ وام‌ها و اعتبارات پرداختی (تسهیلات مربوط به وام‌های مسکن قدیم، بدهی مشتریان بابت اعتبارات اسنادی و ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده، بدهی مشتریان بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز، اوراق مشارکت، مطالبات قدیم و سفته‌های واخواستی) می‌باشد، استفاده شده است. همچنین به دلیل عدم امکان محاسبه سپرده آزاد شبکه بانکی در سطح استان از سپرده‌های بخش غیر دولتی با کسر سپرده قانونی نزد سیستم بانکی که شامل؛ کلیه سپرده‌های اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی نزد بانک‌های دولتی و خصوصی و مؤسسات اعتباری غیربانکی است، استفاده شده است.

محاسبات انجام شده **Error! Reference source not found.** نشان می‌دهد که در دوره مورد بررسی نسبت تسهیلات پرداختی به سپرده‌ها در استان زنجان از کل کشور بیشتر بوده است. این امر نشان‌دهنده این است که طی دوره مورد بررسی شبکه بانکی استان زنجان از توانایی خود برای تخصیص منابع جذب شده استفاده کرده است. در کل کشور این نسبت در سال ۱۳۸۸ به 107درصد رسیده است، یعنی، در این سال شبکه بانکی کشور با اتکا به منابع بانک مرکزی بیش از توان وام‌دهی خود تسهیلات پرداخت کرده است و استان زنجان سهم زیادی از این منابع برده است.

در مقایسه با سایر استان‌های کشور، شاخص تسهیلات به سپرده‌ها در استان زنجان نیز در سطح بالایی برخوردار بوده است. به‌گونه‌ای که در میان ۳۰ استان کشور استان زنجان در دو سال ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ در رتبه ۱۲ قرار گرفته است. این استان توانسته است به طور متوسط ۱۴۳ درصد از توان وام دهی خود را استفاده نماید در صورتی که ۱۱ استان دیگر بیش از این توان، تسهیلات پرداخت نموده‌اند.

نمودار ۱ بیانگر مقایسه تسهیلات به سپرده در استان زنجان با مقدار حداکثر، حداقل و متوسط کشور می‌باشد.

---

۳. بانک‌ها به‌منظور پاسخگویی به نیاز سپرده‌گذاران و مشتریان به وجوه نقد، معمولاً درصدی از سپرده‌ها را به‌صورت نقد نزد خود نگهداری می‌کنند و آنرا در فرایند پرداخت تسهیلات به کار نمی‌گیرند.

نمودار۱: مقایسه تسهیلات به سپرده در استان زنجان با سایر استان‌ها

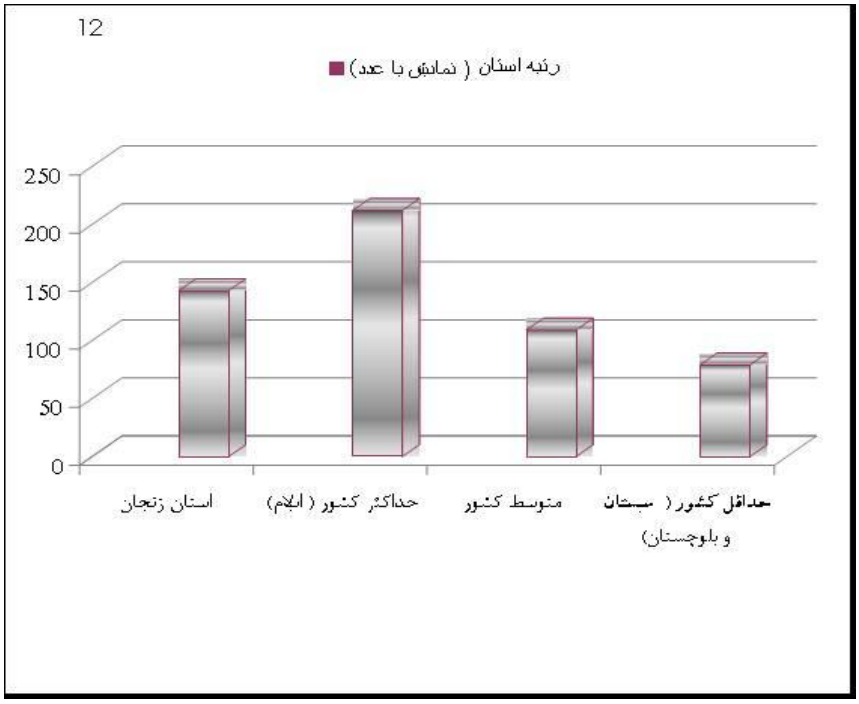

جدول ۱ : رتبه بندی استانهای کشور بر مبنای تسهیلات به سپرده های بانکی (درصد)

استان	۱۳۸۷	رتبه ۱۳۸۷	۱۳۸۸	رتبه ۱۳۸۸	متوسط دو سال	رتبه برمبنای متوسط دو سال
ایلام	۲۱۳	۲	۲۱۰	۱	۲۱۲	۱
لرستان	۲۲۹	۱	۱۸۶	۲	۲۰۸	۲
خراسان شمالی	۱۹۶	۳	۱۷۵	۵	۱۸۶	۳
اردبیل	۱۹۴	۴	۱۷۷	۴	۱۸۵	۴
کهگیلویه و بویراحمد	۱۷۵	۷	۱۷۸	۳	۱۷۶	۵
گلستان	۱۸۲	۵	۱۶۶	۷	۱۷۴	۶
سمنان	۱۷۹	۶	۱۶۷	۶	۱۷۳	۷
کرمانشاه	۱۷۵	۸	۱۶۵	۸	۱۷۰	۸
آذربایجان غربی	۱۷۲	۹	۱۵۹	۹	۱۶۵	۹
مازندران	۱۶۶	۱۰	۱۵۵	۱۰	۱۶۱	۱۰
گیلان	۱۴۵	۱۱	۱۵۵	۱۱	۱۵۰	۱۱
زنجان	۱۴۵	۱۲	۱۴۱	۱۲	۱۴۳	۱۲
همدان	۱۴۴	۱۳	۱۳۳	۱۴	۱۳۹	۱۳
قزوین	۱۴۱	۱۵	۱۳۶	۱۳	۱۳۸	۱۴
کردستان	۱۴۲	۱۴	۱۳۲	۱۵	۱۳۷	۱۵
یزد	۱۳۷	۱۶	۱۲۴	۱۶	۱۳۱	۱۶
چهارمحال و بختیاری	۱۳۶	۱۷	۱۲۱	۱۹	۱۲۸	۱۷
مرکزی	۱۲۸	۱۸	۱۲۳	۱۷	۱۲۶	۱۸
خراسان جنوبی	۱۱۶	۲۱	۱۲۳	۱۸	۱۲۰	۱۹
آذربایجان شرقی	۱۲۰	۱۹	۱۱۵	۲۰	۱۱۷	۲۰
کرمان	۱۲۰	۲۰	۱۱۴	۲۱	۱۱۷	۲۱
خراسان رضوی	۱۱۱	۲۲	۹۲	۲۶	۱۰۲	۲۲
خوزستان	۱۰۸	۲۳	۹۴	۲۴	۱۰۱	۲۳
تهران	۱۰۰	۲۶	۱۰۱	۲۲	۱۰۱	۲۴
بوشهر	۱۰۷	۲۴	۹۴	۲۵	۱۰۰	۲۵
هرمزگان	۹۹	۲۷	۹۷	۲۳	۹۸	۲۶
قم	۱۰۱	۲۵	۸۹	۲۸	۹۵	۲۷
اصفهان	۹۴	۲۹	۹۰	۲۷	۹۲	۲۸
فارس	۹۶	۲۸	۸۷	۲۹	۹۲	۲۹
سیستان و بلوچستان	۷۸	۳۰	۷۹	۳۰	۷۹	۳۰
کل کشور	۱۱۱		۱۰۷		۱۰۹	–

مأخذ: پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (www.cbi.ir) - قسمت آمار و داده‌ها - بخش آمارهای بانکی و محاسبات گروه تحقیق.

۳-۳-۱-۲- نوسانات بودجه عمرانی استان

نوسانات بودجه‌ای یکی از عوامل مؤثر بر محیط کسب و کار بخش خصوصی و حتی شرکت‌های دولتی است. فرض کنید بودجه یک فصل مانند راه و ترابری در دو سال متوالی هر ساله ۲۰ درصد افزایش و سپس در دو سال بعد بودجه این فصل ثابت مانده یا با نرخ رشد بسیار اندک مثلا ۲ درصد در سال افزایش یابد. در این حالت پیمانکاران بخش خصوصی که در دو سال نخست کارگاه خود را برای حرکتی سریع و پروژه-ای بزرگ تجهیز کرده بودند در دو سال بعد مجبور به اخراج بخشی از پرسنل خود خواهند بود و به ناچار بخشی از تجهیزات و امکانات آنها بلا استفاده خواهد شد. مشکل در این سطح باقی نخواهد ماند احتمالا کارفرما برای اخراج کارکنان خود با اداره کار درگیر خواهد شد، کاهش بودجه برنامه مالی و کاری پیمانکار را تغییر می‌دهد. مثلا او را مجبور خواهد ساخت از بانک وام بیشتری بگیرد تا بتواند اقساط سررسیده وام قبلی را بپردازد. اگر رشد بودجه همچون سابق می بود پیمانکار می‌توانست بدون اخذ وام جدید اقساط خود را بپردازد اما با کاهش بودجه برای جلوگیری از پرداخت جریمه دیرکرد یا باید وام دیگری بگیرد یا آن که به بازار غیر رسمی رجوع کند.

نوسان بودجه دولت محیط کسب و کار را برای بخش خصوصی نامطمئن می‌سازد. عدم اطمینان که پیامد مستقیم افزایش یا کاهش‌های ناگهانی بودجه است پیمانکاران طرح‌های عمرانی و سایر فعالین بخش خصوصی را سردرگم می‌سازد و آنها نمی‌توانند برای آینده برنامه‌ریزی کنند. اگر بخش خصوصی مطمئن باشد که فعالیت‌های او با یک نرخ آرام رشد می‌کند برای بهبود فعالیت خود سرمایه گذاری می‌کند و می-تواند فناوری‌های مناسب را جایگزین فناوری‌های پیشین خود سازد. انبساط‌های ناگهانی فعالین جدیدی را وارد صحنه می‌سازد و هنگامی که نرخ رشد منفی می‌شود همه فعالین با مازاد ظرفیت روبرو می‌شوند. ظرفیت مازاد موجب رقابت قیمتی شدید میان فعالین بخش خصوصی می‌شود و آنها که تازه وارد این عرصه شده‌اند برای حفظ خود مجبور به جنگ قیمتی می‌شوند یعنی قیمت‌ها را به حدی کاهش می‌دهند که تنها بخشی از هزینه‌های واقعی آنها را پوشش می‌دهد و در واقع متحمل زیان می‌شوند. از سوی دیگر از آنجا که تعطیلی کامل فعالیت به معنای زیان بیشتر است، با وجود زیانده بودن به فعالیت خود ادامه می‌دهد. بنابراین نوسان بودجه از عوامل مختل کننده محیط کسب و کار است.

متاسفانه نوسان بودجه از ویژگی بودجه دولت در ایران است. همراه با تغییرات و نوسان بودجه کل کشور بودجه استانها نیز دچار نوسان می‌شود. با افزایش درآمدهای نفتی بودجه عمرانی همه دستگاه‌ها و استان‌ها به سرعت افزایش و سپس با کاهش درآمد نفت بودجه عمرانی برخی از دستگاه‌ها و استان‌ها به

شدت کاهش می‌یابد. به طور مثال در سال ۱۳۸۴ بودجه عمرانی اکثر استان‌ها به قیمت‌های ثابت نسبت به سال ۱۳۸۳ به شدت کاهش یافته و سپس در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ با نرخ بسیار زیادی افزایش می‌یابد، جدول ۲ این مورد را تبیین می‌نماید.

جدول نوسان در بودجه استان‌ها را در دوره ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ نشان می‌دهد. برای اندازه گیری میزان نوسان بودجه استان‌ها انحراف معیار بودجه عمرانی به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶ محاسبه گردید. استفاده از قیمت‌های ثابت بدین علت است که قدرت خرید واقعی بودجه عمرانی را نشان می‌دهد.

استان زنجان هفتمین استان کشور از نظر نوسان بودجه با انحراف معیار ۴۷/۳۸ است. در سال ۱۳۸۵ ارزش تملک دارایی‌های این استان از ۱۹۶ میلیارد ریال به ۱۹۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۶ کاهش یافته است.

استان خوزستان بیشترین میزان نوسان بودجه و استان سمنان کمترین میزان نوسان را دارد. در **نمودار۲** وضعیت استان زنجان با متوسط کشور و نیز بهترین و بدترین استان مقایسه شده است.

نمودار۲: مقایسه تعداد نوسان بودجه استان زنجان با سایر استان‌ها

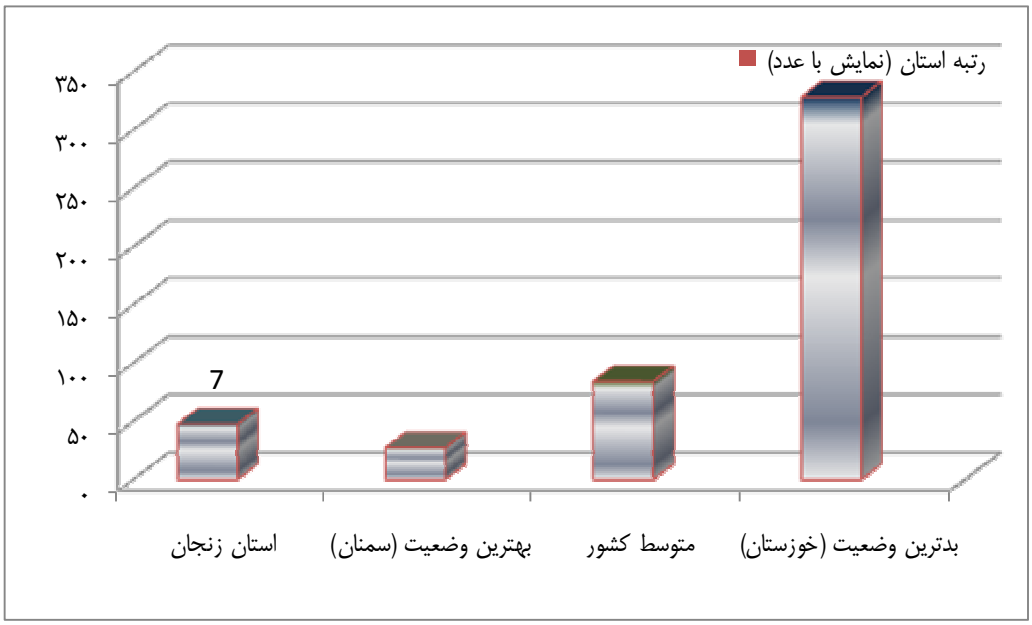

جدول۲: بودجه تملک دارایی (عمرانی) در استان‌ها از سال ۱۳۸۰ تا

نام استان	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□
آذربایجان شرقی	□□□	□□□	□□□	□□□
آذربایجان غربی	□□□	□□□	□□□	□□□
اردبیل	□□□	□□□	□□□	□□□
اصفهان	□□□	□□□	□□□	□□□
ایلام	□□□	□□□	□□□	□□□
بوشهر	□□□	□□□	□□□	□□□
تهران	□□□	□□□	□□□	□□□
چهارمحال بختیاری	□□	□□□	□□□	□□□
خراسان جنوبی	□	□	□	□
خراسان رضوی	□	□	□	□
خراسان شمالی	□	□	□	□
خوزستان	□□□	□□□	□□□	□□□
زنجان	□□	□□□	□□□	□□□
سمنان	□□	□□□	□□	□□□
سیستان و بلوچستان	□□□	□□□	□□□	□□□
فارس	□□□	□□□	□□□	□□□
قزوین	□□	□□	□□	□□□
قم	□□	□□	□□	□□□
کردستان	□□□	□□□	□□□	□□□
کرمان	□□□	□□□	□□□	□□□
کرمانشاه	□□□	□□□	□□□	□□□
کهکیلویه و بویراحمد	□□□	□□□	□□□	□□□
گلستان	□□□	□□□	□□□	□□□
گیلان	□□□	□□□	□□□	□□□
لرستان	□□□	□□□	□□□	□□□
مازندران	□□□	□□□	□□□	□□□
مرکزی	□□□	□□□	□□□	□□□
هرمزگان	□□□	□□□	□□□	□□□
همدان	□□□	□□□	□□□	□□□
یزد	□□□□□□□	□□□□□□□	□□□□□□□	□□□□□□

جدول۳: رتبه بندی نوسان بودجه عمرانی استانهای کشور					
رتبه	نام استان	انحراف معیار	رتبه	نام استان	انحراف معیار
□	سمنان	□□□□□	□□	گیلان	□□□□□
□	خراسان شمالی	□□□□□	□□	ایلام	□□□□□
□	قم	□□□□□	□□	اصفهان	□□□□□
□	اردبیل	□□□□□	□□	کردستان	□□□□□
□	قزوین	□□□□□	□□	هرمزگان	□□□□□
□	خراسان جنوبی	□□□□□	□□	کرمان	□□□□□
□	زنجان	□□□□□	□□	سیستان و بلوچستان	□□□□□□
□	چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□	آذربایجان شرقی	□□□□□□
□	یزد	□□□□□	□□	آذربایجان غربی	□□□□□□
□□	مرکزی	□□□□□	□□	تهران	□□□□□□
□□	همدان	□□□□□	□□	کرمانشاه	□□□□□□
□□	مازندران	□□□□□	□□	فارس	□□□□□□
□□	کهکیلویه و بویراحمد	□□□□□	□□	خراسان رضوی	□□□□□□
□□	لرستان	□□□□□	□□	بوشهر	□□□□□□
□□	گلستان	□□□□□	□□	خوزستان	□□□□□□
متوسط کشور			۸۴.۱۱		

۳-۳-۱-۳- شاخص قیمت ها

تورم یکی از عوامل مختل کننده محیط کسب و کار است. افزایش نرخ بهره، کاهش ارزش پول ملی، و اختلال در قیمت‌های نسبی از جمله پیامدهای تورم است. هرچند تورم پدیده ای ملی است اما سطح افزایش قیمت‌ها در مناطق شهری و روستایی و همچنین استان‌های کشور متفاوت است. بر همین اساس در اینجا سطح تورم در استان‌های کشور با یکدیگر مقایسه می‌شود.

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) یکی از مهمترین شاخص‌های قیمتی به عنوان نماگری برای سنجش نرخ تورم می‌باشد. نمودار۳ وضعیت بالاترین و پایین‌ترین میزان این شاخص در استان‌های کشور در مقایسه با استان زنجان و میانگین کل کشور طی سال‌های ۸۶-۱۳۸۸ برای خانوارهای شهری را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در این جدول نمایان است استان قم با میانگین ۱۸۸.۶۷ بالاترین میزان و استان بوشهر با ۱۶۵.۲۳ کمترین میزان افزایش در این شاخص را نشان می‌دهند. میانگین شاخص کل برای استان زنجان در سال‌های مورد بررسی ۱۷۵.۹ بوده که رتبه بیست و سوم را برای این استان رقم زده است. همچنین میانگین شاخص کل برای سراسر کشور رقم ۱۷۷.۵ را نشان می‌دهد.

نمودار۳: مقایسه متوسط افزایش شاخص قیمت استان زنجان با سایر استان‌ها

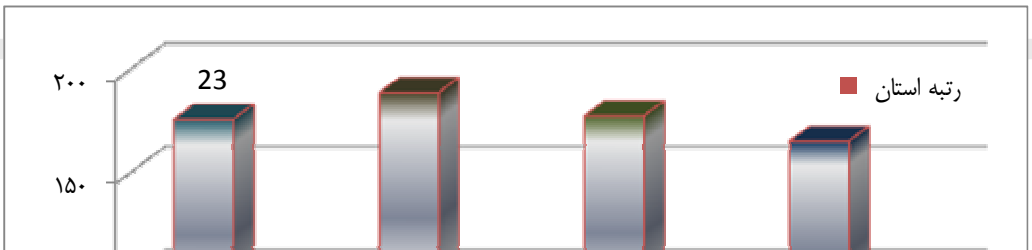

در

جدول وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۴ : شاخص کل قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری به تفکیک استان (۱۰۰=۱۳۸۳)

نام استان	سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۷	سال ۱۳۸۸	میانگین سه سال	رتبه
قم	□□□□□	□□□	□□□□□	□□□□□□	□
ایلام	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□
لرستان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□
همدان	□□□□□	□□□	□□□□□	□□□□□□	□
چهار محال وبختیاری	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□
خراسان جنوبی	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□
خراسان شمالی	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□
کرمانشاه	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□
هرمزگان	□□□□□	□□□□□	□□□	□□□□□□	□
کردستان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
اردبیل	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
اصفهان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
خوزستان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
نام استان	سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۷	سال ۱۳۸۸	میانگین سه سال	رتبه
مازندران	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
مرکزی	□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□	□□□□□	□□□	□□□□□□	□□
تهران	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
گیلان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
زنجان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□
یزد	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
کهگیلویه وبویر احمد	□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
سمنان	□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□
فارس	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
سیستان وبلوچستان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□□	□□
کرمان	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□
بوشهر	□□□□□	□□□□□	□□□	□□□□□□	□□
کل کشور	□□□□□	□□□□□	□□□	□□□□□	

۳-۳-۱-۴- بار مالیاتی

یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار میزان مالیاتی است که صاحبان کسب و کار مجبور به پرداخت آن هستند. معمولا نرخ مالیات بیانگر میزان بار مالیاتی است و فرض می‌شود هر قدر این نرخ کمتر باشد محیط کسب و کار مناسب‌تر است. هر چند نرخ مالیات در تمام استان‌های کشور یکسان است اما در تمام استان‌های سازمان امور مالیاتی از ظرفیت یکسان برای اجرای این نرخ‌ها برخوردار نمی‌باشد.

برای اندازه‌گیری بار مالیاتی در استان‌های مختلف نسبت سهم هر استان از مالیات به سهم آن استان از ارزش افزوده بخش صنعت و خدمات کشور محاسبه گردید. قاعدتا استان‌هایی که سهم بیشتری در ارزش افزوده بخش صنعت و خدمات دارند باید سهم بیشتری در پرداخت مالیات داشته باشند. از آنجا که دفاتر اصلی شرکت‌های بزرگ ملی مانند شرکت ملی نفت ایران، شرکت گاز، شرکت ملی صنایع پتروشیمی... در تهران مستقر می‌باشد این استان به تنهایی ۷۵ درصد مالیات‌های کشور را پرداخت می‌کند و از همین رو مقایسه استان تهران با سایر استان‌ها منطقی به نظر نمی‌رسد. در استان بوشهر نیز این نسبت بسیار بالاتر از سایر استان‌های کشور است. احتمالا حضور دفاتر شرکت‌های نفت و گاز در این استان موجب بالا بودن این نسبت شده است. برای مقایسه بهتر استان‌ها با یکدیگر استان تهران و بوشهر جدا و سایر استان‌ها با یکدیگر مقایسه شدند. با توجه به جدول ۴ این مقایسه نشان می‌دهد متوسط این نسبت در کشور ۶۹ درصد و بیشترین مقدار آن در استان کرمان با ۱۳۱ درصد و کمترین آن در استان خراسان شمالی با ۴۳ درصد می‌باشد. استان زنجان با ۹۲ درصد رتبه ۲۴ را دارا می‌باشد. **Error! Reference source not found.** سهم استان زنجان از مالیات به سهم این استان از ارزش افزوده بخش‌های صنعت و خدمات کشور با سایر استان‌ها را مقایسه می‌نماید.

نمودار۴: مقایسه سهم استان زنجان از مالیات به سهم از ارزش افزوده بخش‌های صنعت و خدمات کشور با سایر استانها

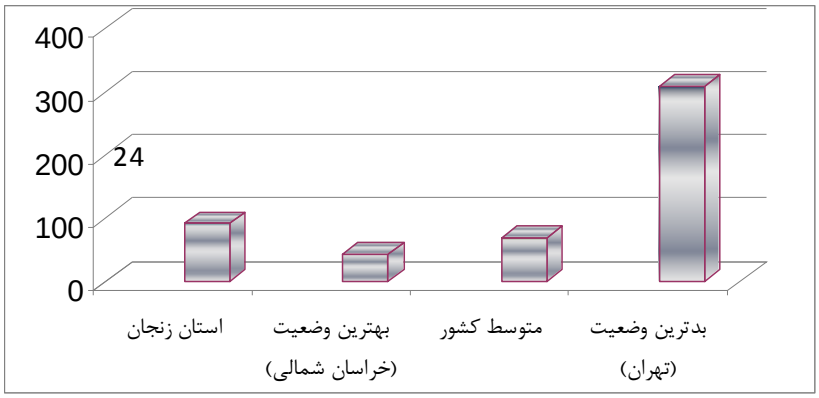

جدول۵: وضعیت بار مالیاتی در استانهای مختلف کشور		
رتبه	نام استان	سهم استان از مالیات به سهم استان از ارزش افزوده بخش های صنعت و خدمات کشور
□	خراسان شمالی	□□□□
□	مازندران	□□□□
□	گلستان	□□□□
□	قم	□□□□
□	کردستان	□□□□
□	همدان	□□□□
□	آذربایجان غربی	□□□□
□	لرستان	□□□□
□	کرمانشاه	□□□□
□□	هرمزگان	□□□□
□□	اردبیل	□□□□
□□	کهگیلویه و بویراحمد	□□□□
□□	آذربایجان شرقی	□□□□
□□	گیلان	□□□□
□□	خراسان جنوبی	□□□□
□□	سمنان	□□□□
□□	خراسان رضوی	□□□□
□□	فارس	□□□□
□□	سیستان و بلوچستان	□□□□
□□	چهارمحال و بختیاری	□□□□
□□	قزوین	□□□□
□□	خوزستان	□□□□
□□	مرکزی	□□□□
□□	زنجان	□□□□
□□	یزد	□□□□
□□	اصفهان	□□□□
□□	ایلام	□□□□
□□	کرمان	□□□□
□□	بوشهر	□□□□
□□	تهران	□□□□
	متوسط کشور	/۶۹

۳-۳-۱-۵- بیکاری

بالا بودن نرخ بیکاری و تعداد بیکاران هر چند می‌تواند به کاهش دستمزدها و ارزان شدن نیـروی کـار بیانجامد اما در مناطقی که این مشکل گسترده‌تر است واحدهای اقتصادی با موانع بیشتری روبـرو هـستند. به طور مثال بیکاری به گسترش رفتارهای نابهنجار در یک منطقه منجر می‌شود و فـشارهای اجتمـاعی بـر مدیران را برای ارائه خدمات اجتماعی و استخدام بیش از اندازه افزایش می‌دهد. از همین رو نرخ بیکاری در استان‌ها می‌تواند یکی از شاخص های محیط کسب و کار باشد.

، بر اساس آمار مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۷ نرخ بیکاری در کشور ۱۴.۴ وجدول۲با توجه به درصد بوده است. استان لرستان با نرخ ۱۷.۱ درصد بیشترین میزان بیکاری و استان یزد با نرخ بیکاری ۶.۶ درصد دارای کمترین میزان بیکاری است. استان زنجان با ۹.۵ درصد از نظر بیکاری رتبه ۱۲ را داراست.

نمودار ۵ : مقایسه نرخ بیکاری استان زنجان با سایر استان‌ها۴ نمودار

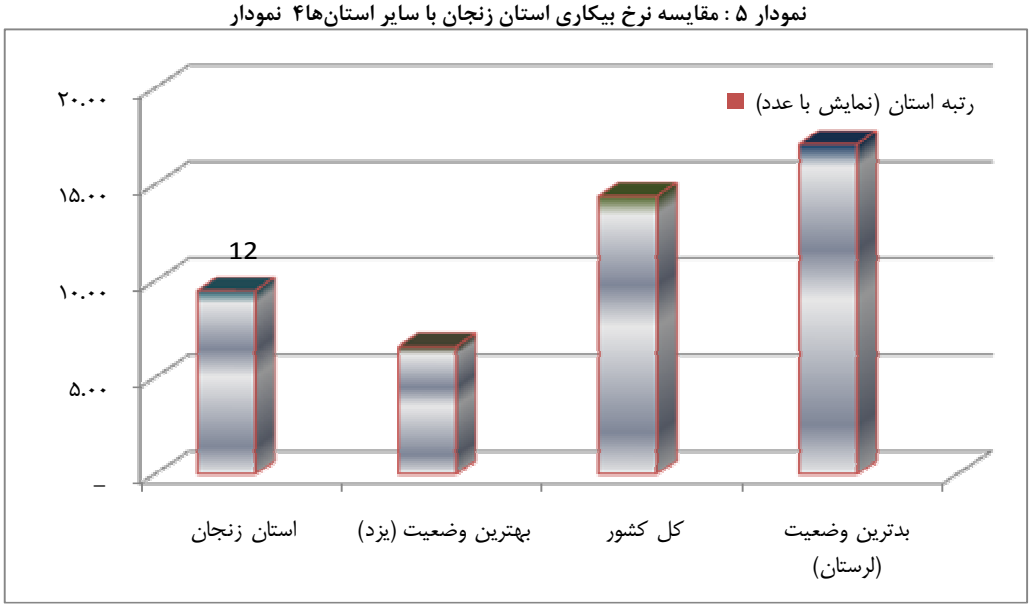

نمودار۵ : مقایسه نرخ بیکاری استان زنجان با سایر استان

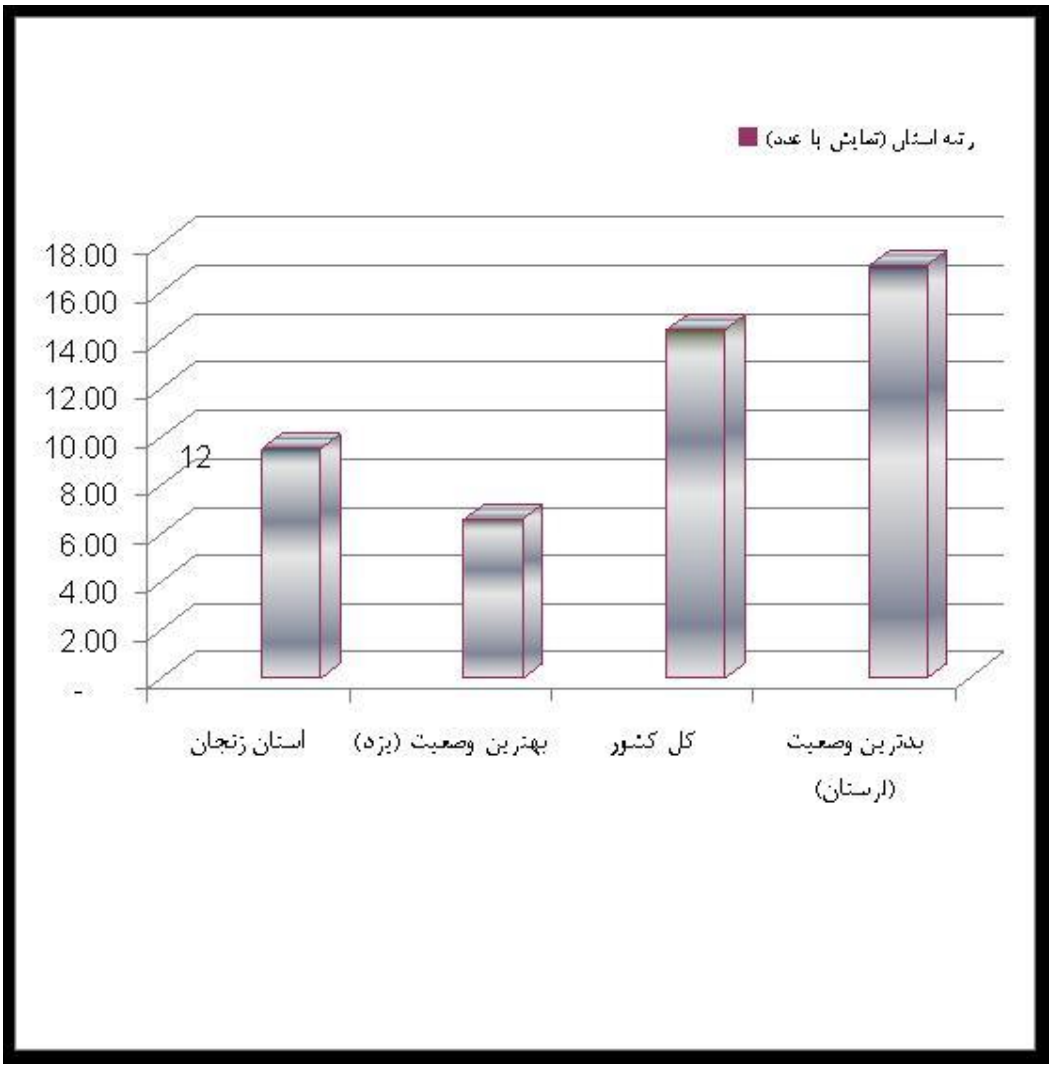

جدول۲ نرخ بیکاری را در سال ۱۳۸۷برای همه استان‌های کشور مقایسه می‌نماید.

جدول۲ : نرخ بیکاری استان‌ها و رتبه بندی آنها در اشتغال

نام استان	نرخ بیکاری در سال ۱۳۸۷	رتبه اشتغال
یزد	□□□	□
آذربایجان شرقی	□□□	□
مازندران	□□□	□
خراسان شمالی	□□□	□
خراسان رضوی	□□□	□
سمنان	□□□	□
گلستان	□□□	□
قزوین	□□□	□
هرمزگان	□□□	□
کرمان	□□□	□□
اصفهان	□□□	□□
زنجان	□□□	□□
اردبیل	□□□	□□
قم	□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□	□□
بوشهر	□□□□	□□
تهران	□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□□□	□□
مرکزی	□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□	□□
فارس	□□□□	□□
خوزستان	□□□□	□□
کردستان	□□□□	□□
گیلان	□□	□□
همدان	□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□	□□
ایلام	□□□□	□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□	□□
لرستان	□□□□	□□
نرخ بیکاری در کشور	□□□□	

منبع: سالنامه آماری ۱۳۸۸، مرکز آمار ایران.

۳-۳-۲- دسترسی به زیرساخت‌ها

زیرساخت‌های مناسب مانند دسترسی به شبکه سراسری آب، برق، گاز، تلفن، بزرگراه‌ها و اینترنت از شاخص‌های پذیرفته شده محیط کسب و کار است. هر قدر واحدهای اقتصادی به این خدمات دسترسی بهتری داشته باشند هزینه‌های بنگاه‌ها کمتر خواهد بود و آنها قادرند با هزینه‌های محیطی کمتری محصولات خود را به بازار عرضه کنند.

متاسفانه نظام آماری کشور امکان مقایسه استان‌های کشور از نظر دسترسی به کلیه خدمات زیربنایی را فراهم نمی‌سازد. برای رفع این نقصان دسترسی شهرک‌های صنعتی به خدمات زیربنایی مذکور محاسبه و در مواردی که توزیع این خدمات در سطح استان‌های کشور میسر بود با این شاخص یعنی دسترسی شهرک‌های صنعتی به خدمات زیربنایی تلفیق گردید.

دسترسی شهرک‌های صنعتی به خدمات زیربنایی مانند آب، برق، گاز، تلفن، اینترنت و فاضلاب می‌تواند شاخصی از دسترسی استان‌ها به این خدمات باشد. می‌توان فرض کرد که استان‌هایی که شهرک‌های صنعتی آنها به خدمات زیربنایی دسترسی بهتری دارند در سایر نقاط استان نیز از این امور بهره‌مندترند.

جدا از این که دسترسی شهرک‌های صنعتی می‌تواند شاخصی برای سنجش دسترسی استان‌ها به امور زیربنایی به عنوان یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار باشد بهره‌مندی شهرک‌های صنعتی فی نفسه برای ایجاد اشتغال مؤثر می‌باشد. تامین خدمات زیربنایی در شهرک‌های صنعتی هزینه‌های تولید را برای شرکت‌های مستقر در این شهرک‌ها کاهش خواهد داد. به طور مثال اگر یک شهرک صنعتی به شبکه گاز دسترسی داشته باشد هزینه سوخت برای شرکت‌های موجود کاهش یافته و از سوی دیگر احتمالاً شرکت-های بیشتری جذب آن شهرک خواهند شد.

در اینجا دسترسی شهرک‌های صنعتی استان زنجان به هریک از امور زیربنایی بررسی می‌شود:

- آب
- برق
- گاز

- مخابرات
- اینترنت
- فاضلاب

۳-۳-۲-۱- دسترسی به آب

جدول۳ تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) هر استان را نشان می‌دهد[۴]. در کل کشور تعداد ۴۸۰ شهرک وجود دارد که سهم استان زنجان ۱۲ عدد می‌باشد. در این مورد استان اصفهان با ۴۳ شهرک و استان قم با ۵ شهرک به ترتیب بیشترین و کمترین تعداد شهرک‌های صنعتی فعال کشور را دارا می‌باشند.

جدول۳- تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)
آذربایجان شرقی	□□	قزوین	□
آذربایجان غربی	□□	قم	□
اردبیل	□	کردستان	□□
اصفهان	□□	کرمان	□□
ایلام	□	کرمانشاه	□□
بوشهر	□□	کهگیلویه و بویر احمد	□□
تهران	□□	گلستان	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	گیلان	□□
خراسان جنوبی	□	لرستان	□□
خراسان رضوی	□□	مازندران	□□
خراسان شمالی	□	مرکزی	□□
خوزستان	□□	هرمزگان	□□
زنجان	□□	همدان	□□
سمنان	□□	یزد	□□
سیستان و بلوچستان	□□	کشور	□□□
فارس	□□	میانگین کشوری	□□

با توجه به **جدول**۷ و

۴. مجموع اطلاعات این بخش از شرکت شهرک‌های صنعتی کشور گرفته شده است.

نمودار۶؛ از ۱۲ شهرک فعال استان زنجان ۱۱ شهرک آن به شبکه آب سراسری دسترسی دارند، بنابراین ۹۲ درصد شهرک‌های این استان از این منبع حیاتی استفاده می‌کنند. این رقم جایگاه نهم را برای این استان در برداشته است. در سراسر کشور ۴۰۷ شهرک از ۴۸۰ شهرک فعال به شبکه آب سراسری دسترسی دارند.

نمودار۶: مقایسه نسبت شهرک‌های دارای آب به تعداد شهرک‌های دارای زمین

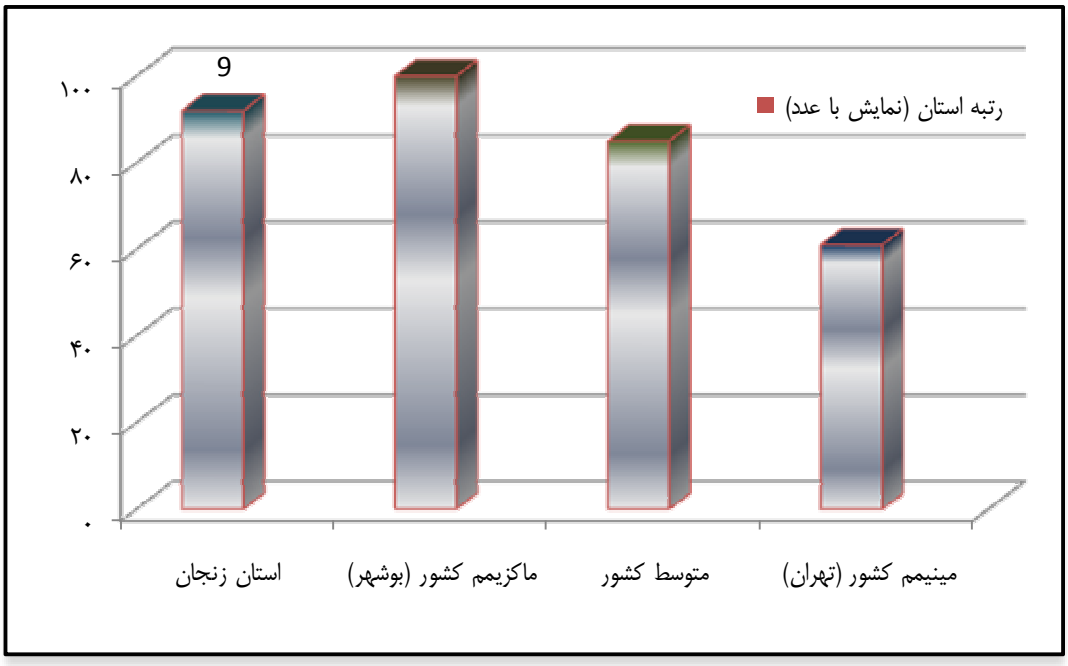

میانگین کشوری شهرک‌های دارای آب به کل شهرک‌های فعال ۸۵ درصد است. استان‌های اردبیل، بوشهر، سیستان و بلوچستان، کردستان و گیلان به صورت مشترک رتبه نخست را به خود اختصاص داده‌اند. استان تهران نیز آخرین جایگاه را دارد، از ۱۸ شهرک واقع در این استان تنها ۱۱ شهرک دارای منابع آبی می‌باشند.

در جدول۴ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

دول۴- رتبه بندی شهرک‌های دارای آب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها				
استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای آب تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای آب به مجموع شهرک‌ها	رتبه
اردبیل	□	□	□	□
بوشهر	□□	□□	□	□
سیستان و بلوچستان	□□	□□	□	□
کردستان	□□	□□	□	□
گیلان	□□	□□	□	□
خراسان رضوی	□□	□□	□□□□	□
آذربایجان غربی	□□	□□	□□□□	□
کرمان	□□	□□	□□□□	□
زنجان	□□	□□	□□□□	□
گلستان	□□	□□	□□□□	□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
مازندران	□□	□□	□□□□	□□
مرکزی	□□	□□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□□	□□□□	□□
همدان	□□	□□	□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
قزوین	□	□	□□□□	□□
لرستان	□□	□□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□□	□□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
قم	□	□	□□□	□□
یزد	□□	□□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□□	□□□□	□□
هرمزگان	□□	□□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□□	□□□□	□□
فارس	□□	□□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□□	□□
تهران	□□	□□	□□□□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

۳-۳-۲-۲- دسترسی به برق

دومین موردی که بررسی می‌شود برق شهرک‌های صنعتی است. درجدول۵ و نمودار۷ وضعیت استان زنجان را در مقایسه با بهترین و بدترین استان‌ها و میانگین کشوری می‌بینیم. این استان به همراه استان‌های گلستان و مازندران رتبه ۸ را در این زمینه دارد و از ۱۲ شهرک آن ۱۱ شهرک دارای برق می‌باشند. از ۱۲ شهرک موجود در استان لرستان تنها ۷ شهرک دارای برق می‌باشند، نسبت ۵۸ درصد برای شهرک‌های دارای برق این استان، بدترین جایگاه را برای استان لرستان رقم زده است.

از تعداد ۴۸۰ شهرک سراسر کشور ۴۱۰ شهرک دارای برق می‌باشند، بدین ترتیب ۸۵ درصد شهرک‌های سراسر کشور دارای برق می‌باشند.

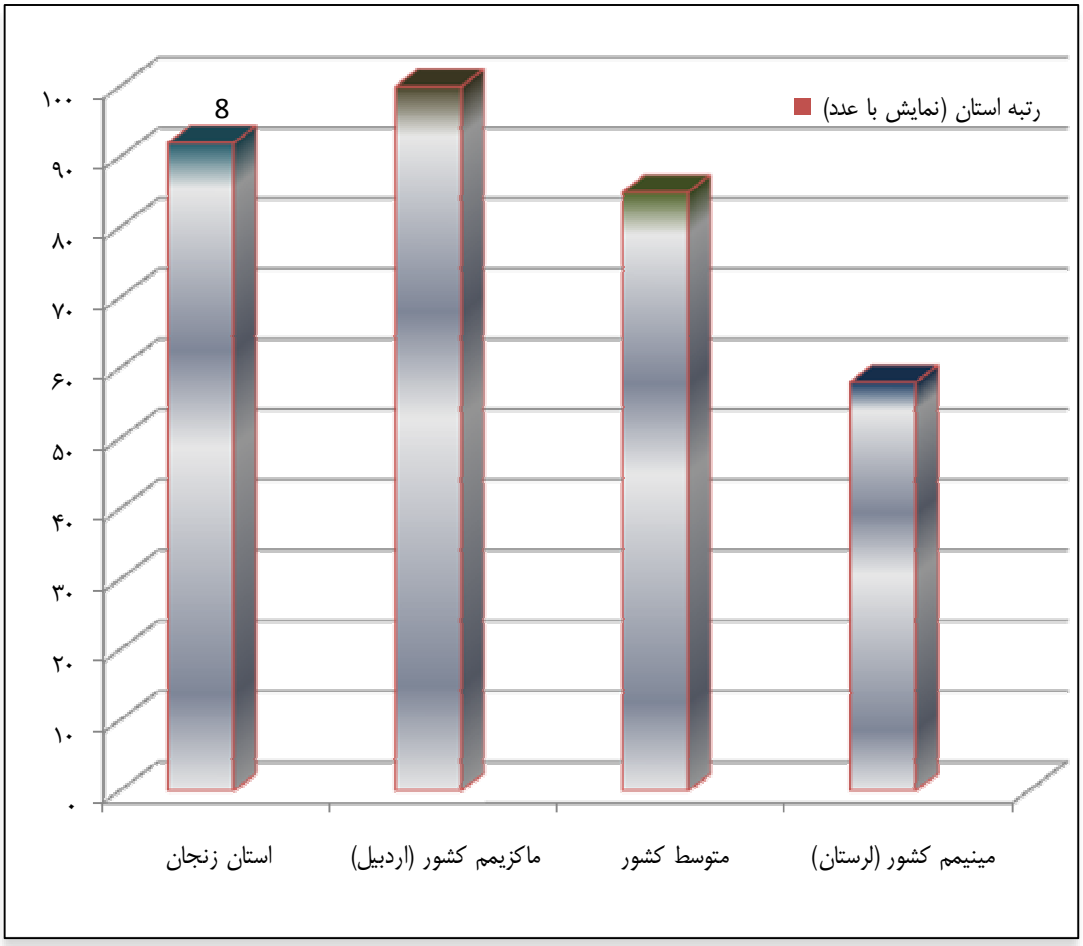

در جدول۵ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۵- رتبه بندی شهرک‌های دارای برق به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای برق تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای برق به مجموع شهرک‌ها	رتبه
اردبیل	□	□	□	□
چهارمحال و بختیاری	□□	□□	□	□
سیستان و بلوچستان	□□	□□	□	□
قزوین	□	□	□	□
گیلان	□□	□□	□	□
خراسان رضوی	□□	□□	□□□□	□
اصفهان	□□	□□	□□□□	□
زنجان	□□	□□	□□□□	□
گلستان	□□	□□	□□□□	□
مازندران	□□	□□	□□□□	□
کردستان	□□	□□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□□	□□□□	□□
کرمان	□□	□□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□□	□□□□	□□
هرمزگان	□□	□□	□□□□	□□
همدان	□□	□□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
مرکزی	□□	□□	□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
خوزستان	□□	□□	□□□□	□□
یزد	□□	□□	□□□□	□□
فارس	□□	□□	□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
تهران	□□	□□	□□□□	□□
قم	□	□	□□□	□□
لرستان	□□	□	□□□□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

۳-۳-۲-۳- دسترسی به گاز

دسترسی به شبکه گاز کشور یکی دیگر از امور زیربنایی لازم برای شهرک‌های صنعتی است. همانطور که در جدول۶ و

نمودار ۸ مشاهده می‌کنید از ۱۲ شهرک استان زنجان ۴ شهرک (۳۳درصد) به گاز سراسری دسترسی دارند. همین امر رتبه ۲۱ را در شاخص سوم به این استان اختصاص داده است. هیچ یک از شهرک‌های استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان به گاز سراسری دسترسی ندارند و این دو استان در رتبه‌بندی استان‌ها در جایگاه آخر قرار دارند.

در سراسر کشور تنها ۲۱۱ شهرک دارای گاز می‌باشند یعنی در سراسر کشور تعداد شهرک‌هایی که دارای این منبع مهم هستند از نصف هم کمتر است.

نمودار ۸: مقایسه نسبت شهرک‌های دارای گاز به تعداد شهرک‌های دارای زمین

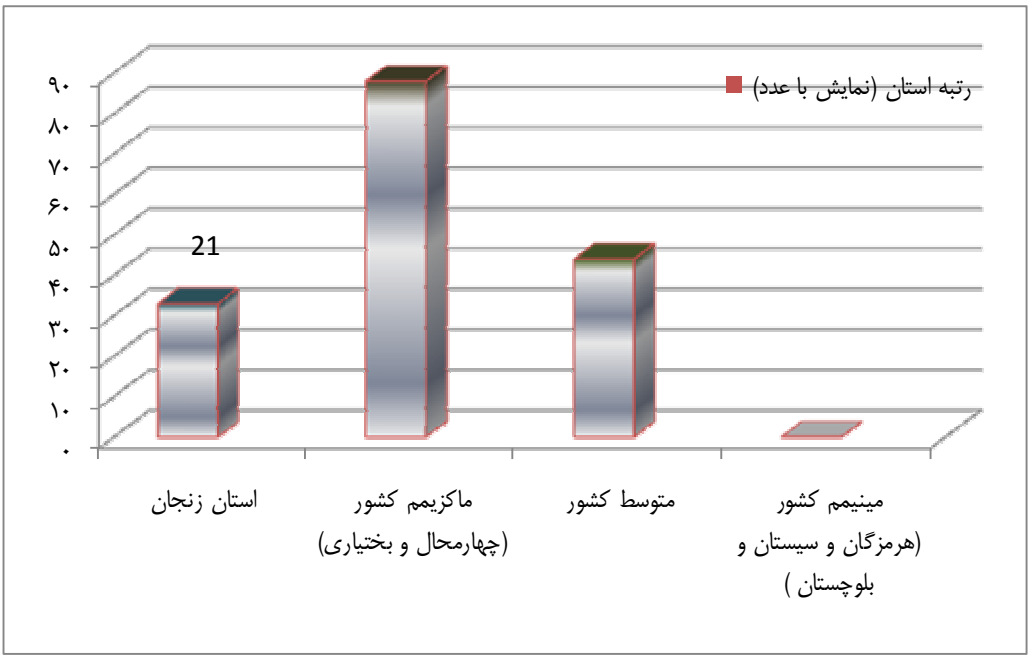

در جدول۶ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول٦- رتبه بندی شهرک‌های دارای گاز شهری به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای گاز شهری تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای گاز شهری به مجموع شهرک‌ها	رتبه
چهارمحال و بختیاری	□□	□□	□□□□	□
اردبیل	□	□	□□□□	□
گیلان	□□	□□	□□□□	□
قزوین	□	□	□□□□	□
کردستان	□□	□	□□□□	□
همدان	□□	□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□	□
قم	□	□	□□□	□
مرکزی	□□	□□	□□□□	□
اصفهان	□□	□□	□□□□	□□
خراسان رضوی	□□	□□	□□□□	□□
گلستان	□□	□	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□	□□□	□□
تهران	□□	□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□□	□□
مازندران	□□	□□	□□□□	□□
یزد	□□	□	□□□□	□□
زنجان	□□	□	□□□□	□□
کرمان	□□	□	□□□□	□□
لرستان	□□	□	□□□□	□□
فارس	□□	□□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□	□□
هرمزگان	□□	□	□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

۳-۳-۲-۴- دسترسی به مخابرات

مخابرات به عنوان یکی از زیرساختها چند مورد را در بر می گیرد که تلفن ثابت، تلفن همراه و اینترنت از آن جمله اند.

۳-۳-۲-۴-۱- ضریب نفوذ تلفن ثابت

یکی از زیرساخت‌ها تلفن ثابت است. در این باره ضریب نفوذ تلفن ثابت در شهرک‌ها و همچنین کل استان را می‌توان محاسبه نمود و با سایر استان‌ها مقایسه کرد.

۳-۳-۲-۴-۱-۱- ضریب نفوذ تلفن ثابت در شهرک‌های صنعتی

طبق جدول۷ و نمودار۹ از کل شهرک‌های کشور ۳۱۹ شهرک یعنی حدود ۶۶ درصد دارای خطوط تلفن ثابت می‌باشند. تمامی ۱۷ شهرک استان چهارمحال و بختیاری و تمامی ۱۳ شهرک استان سیستان و بلوچستان دارای خطوط تلفن ثابت می‌باشند. بنابراین این دو استان رتبه نخست را در این شاخص به خود اختصاص داده‌اند. از ۱۲ شهرک استان زنجان تنها ۷ شهرک یعنی حدود ۵۸ درصد دارای خطوط تلفن ثابت می‌باشند که از این حیث این استان در جایگاه هجدهم قرار می‌گیرد. از ۳۷ شهرک استان فارس نیز تنها ۱۶ شهرک دارای خطوط تلفن ثابت می‌باشند که از این حیث این استان در جایگاه سی‌ام قرار می‌گیرد.

: مقایسه نسبت شهرک‌های دارای تلفن ثابت به تعداد شهرک‌های دارای زمین۹نمودار

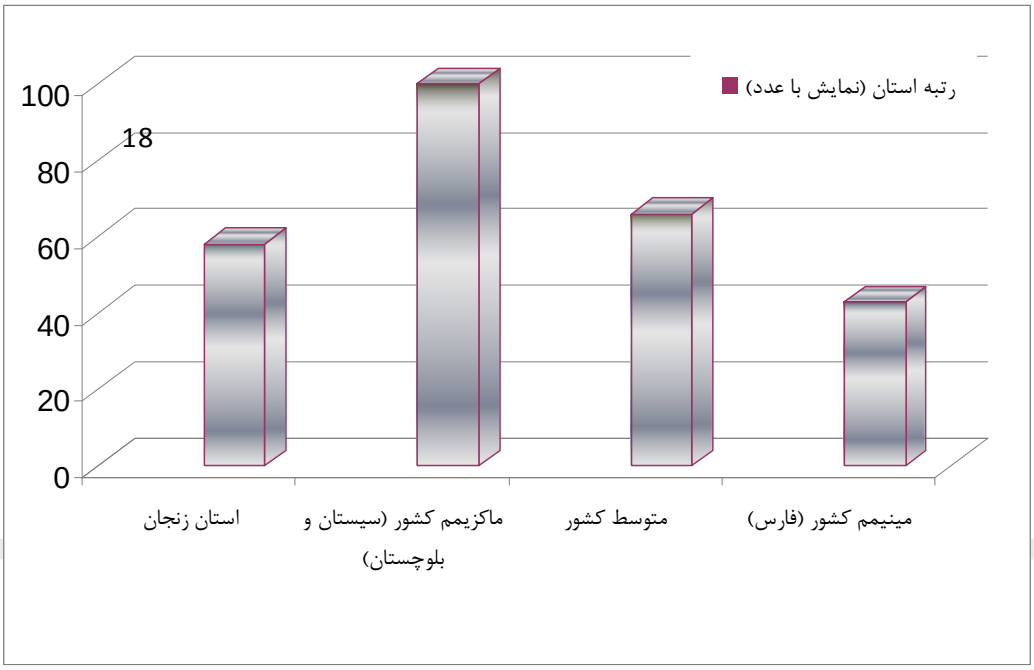

در جدول۷ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۷- رتبه بندی شهرک‌های دارای تلفن ثابت به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای تلفن ثابت تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای تلفن ثابت به مجموع شهرک‌ها	رتبه
چهارمحال و بختیاری	□□	□□	□	□
سیستان و بلوچستان	□□	□□	□	□
اردبیل	□	□	□□□□	□
خراسان رضوی	□□	□□	□□□□	□
مازندران	□□	□□	□□□□	□
گیلان	□□	□□	□□□□	□
قم	□	□	□□□	□
آذربایجان غربی	□□	□□	□□□□	□
همدان	□□	□□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□□	□□
کردستان	□□	□	□□□□	□□
مرکزی	□□	□□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
قزوین	□	□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
زنجان	□□	□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
تهران	□□	□□	□□□□	□□
کرمان	□□	□□	□□□□	□□
گلستان	□□	□	□□□□	□□
هرمزگان	□□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□	□□
خوزستان	□□	□□	□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
لرستان	□□	□	□□□	□□
یزد	□□	□	□□□	□□
فارس	□□	□□	□□□□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

۳-۳-۲-۴-۱-۲- ضریب نفوذ تلفن ثابت در کل استان

با توجه به جدول۸ و نمودار۱۰ دومین شاخص ضریب نفوذ تلفن ثابت در سال ۱۳۸۹ است. ضریب نفوذ تلفن ثابت در استان زنجان ۳۱.۱۲ است. متوسط کشوری این شاخص ۳۳.۶۶ می‌باشد. استان مازندران با ضریب نفوذ ۴۴.۷۳ و استان سیستان و بلوچستان با ضریب نفوذ ۱۶.۳۹ به ترتیب بهترین و بدترین استان‌ها در این شاخص شناخته شده‌اند.

نمودار۱۰: مقایسه ضریب نفوذ تلفن ثابت دراستان زنجان

جدول۸ رتبه‌های استان‌ها را نشان می‌دهد. در این رتبه‌بندی استان زنجان جایگاه سیزدهم را به خود اختصاص داده است.

جدول۸- رتبه بندی استان‌ها در ضریب نفوذ تلفن ثابت در سال ۱۳۸۹					
استان	ضریب نفوذ تلفن ثابت تا اول تابستان ۱۳۸۹	رتبه	استان	ضریب نفوذ تلفن ثابت تا اول تابستان ۱۳۸۹	رتبه
مازندران	□□□□□	□	کردستان	□□□□□	□□
تهران	□□□□□	□	اردبیل	□□□□□	□□
سمنان	□□□□□	□	بوشهر	□□□□	□□
یزد	□□□□□	□	همدان	□□□□□	□□
اصفهان	□□□□□	□	هرمزگان	□□□□□	□□
گیلان	□□□□□	□	ایلام	□□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□	□	کرمانشاه	□□□□□	□□
قم	□□□□□	□	چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□
مرکزی	□□□□□	□	خراسان شمالی	□□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□	□□	کرمان	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□	□□	لرستان	□□□□□	□□
فارس	□□□□□	□□	کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□	□□
زنجان	□□□□□	□□	حوزستان	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□	□□	سیستان و بلوچستان	□□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□□	کشور	□□□□□	
گلستان	□□□□□	□□			

۳-۳-۲-۴-۲- ضریب نفوذ تلفن همراه

۱. با توجه به جدول۹ و نمودار۱۱ ضریب نفوذ تلفن همراه در سال ۱۳۸۹ در استان زنجان ۴۵.۳۲ می‌باشد. متوسط کشوری این شاخص ۴۸.۳۹ است. در شاخص مذکور بهترین استان، اصفهان با ضریب نفوذ ۶۲.۲۵ و بدترین استان، سیستان و بلوچستان با ضریب نفوذ ۲۸.۴۴ می‌باشد.

نمودار۱۱: مقایسه ضریب نفوذ تلفن همراه اول دراستان زنجان

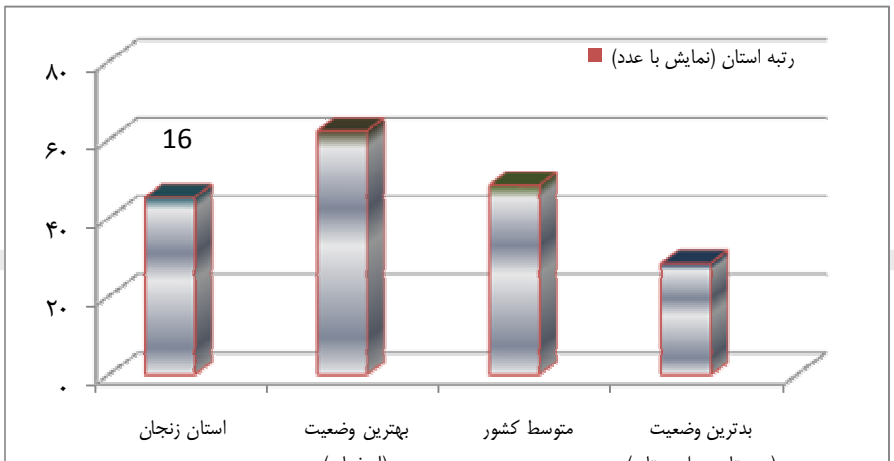

استان زنجان در بین ۳۰ استان در شاخص نخست جایگاه شانزدهم را دارد.

جدول۹- رتبه بندی استان‌ها در ضریب نفوذ تلفن همراه اول در سال ۱۳۸۹

استان	ضریب نفوذ تلفن همراه اول تا اول تابستان ۱۳۸۹	رتبه	استان	ضریب نفوذ تلفن همراه اول تا اول تابستان ۱۳۸۹	رتبه
اصفهان	□□□□□	□	مرکزی	□□□□□	□□
فارس	□□□□□	□	کردستان	□□□□□	□□
یزد	□□□□□	□	کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□	□□
قم	□□□□□	□	کرمان	□□□□□	□□
سمنان	□□□□□	□	خراسان جنوبی	□□□□□	□□
تهران	□□□□□	□	همدان	□□□□□	□□
بوشهر	□□□□□	□	آذربایجان شرقی	□□□□□	□□
گیلان	□□□□□	□	خراسان رضوی	□□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□	گلستان	□□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□	□□	آذربایجان غربی	□□□□□	□□
هرمزگان	□□□□□	□□	اردبیل	□□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□□	لرستان	□□□□□	□□
مازندران	□□□□□	□□	خراسان شمالی	□□□□□	□□
ایلام	□□□□□	□□	سیستان و بلوچستان	□□□□□	□□
خوزستان	□□□□□	□□	کشور	□□□□□	
زنجان	□□□□□	□□			

۳-۳-۲-۴-۳- ضریب نفوذ اینترنت

۳-۳-۲-۴-۳-۱- ضریب نفوذ اینترنت در شهرک‌های صنعتی

اینترنت جدیدترین ابزاری است که عموم شرکت‌های مستقر در شهرک‌های صنعتی به آن نیاز دارند و در دنیای مدرن جز مهمترین و پرکاربردترین عوامل ارتباط جمعی به شمار می‌رود. در این شاخص دو نوع اینترنت Dial up و فیبر نوری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ابتدا به وضعیت اینترنت Dial up د ر استان زنجان و مقایسه آن با دیگر استان‌ها می‌پردازیم. همانطور که درجدول۱۰ و نمودار ۱۱ مشاهده می‌شود، ۲۴۰ شهرک از ۴۸۰ شهرک کل کشور دارای اینترنت Dial up می‌باشند. در استان زنجان تنها ۷ شهرک از ۱۲ شهرک این مهم را دارا می‌باشند یعنی حدود ۵۸ درصد شهرک‌های این استان. در رتبه‌بندی این استان جایگاه نهم را به خود اختصاص داده است.

استان مازندران رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. این استان ۲۶ شهرک دارد که ۲۲ شهرک آن دارای اینترنت Dial up می‌باشند. از ۸ شهرک واقع در استان خراسان شمالی هیچ کدام به اینترنت دسترسی ندارند که همین موضوع سبب شده است این استان در رتبه آخر رده‌بندی قرار گیرد.

نمودار ۱۲: مقایسه نسبت شهرک‌های دارای اینترنت (Dial up) به تعداد شهرک‌های دارای زمین

جدول۱۰- رتبه بندی شهرک‌های دارای اینترنت (دیالاپ) به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای اینترنت (دیالاپ) تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای اینترنت (دیالاپ) به مجموع شهرک‌ها
مازندران	□□	□□	□□□□
گیلان	□□	□□	□□□□
آذربایجان غربی	□□	□□	□□□□
اردبیل	□	□	□□□□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□
قزوین	□	□	□□□□
مرکزی	□□	□□	□□□□
خراسان رضوی	□□	□□	□□□□
زنجان	□□	□	□□□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□
تهران	□□	□□	□□□□
هرمزگان	□□	□	□□□□
سمنان	□□	□	□□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□
لرستان	□□	□	□□□
یزد	□□	□	□□□
اصفهان	□□	□□	□□□□
خوزستان	□□	□□	□□□□
کرمان	□□	□	□□□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□	□□□□
قم	□	□	□□□
ایلام	□	□	□□□□
کردستان	□□	□	□□□□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□□□□
همدان	□□	□	□□□□
بوشهر	□□	□	□□□
فارس	□□	□	□□□□
گلستان	□□	□	□□□□
خراسان شمالی	□	□	□
کشور	□□□	□□□	□□□

در جدول۱۰ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

دومین نوع اینترنت از طریق فیبر نوری است که در اینجا مورد بررسی قرار می‌گیرد. با توجه به

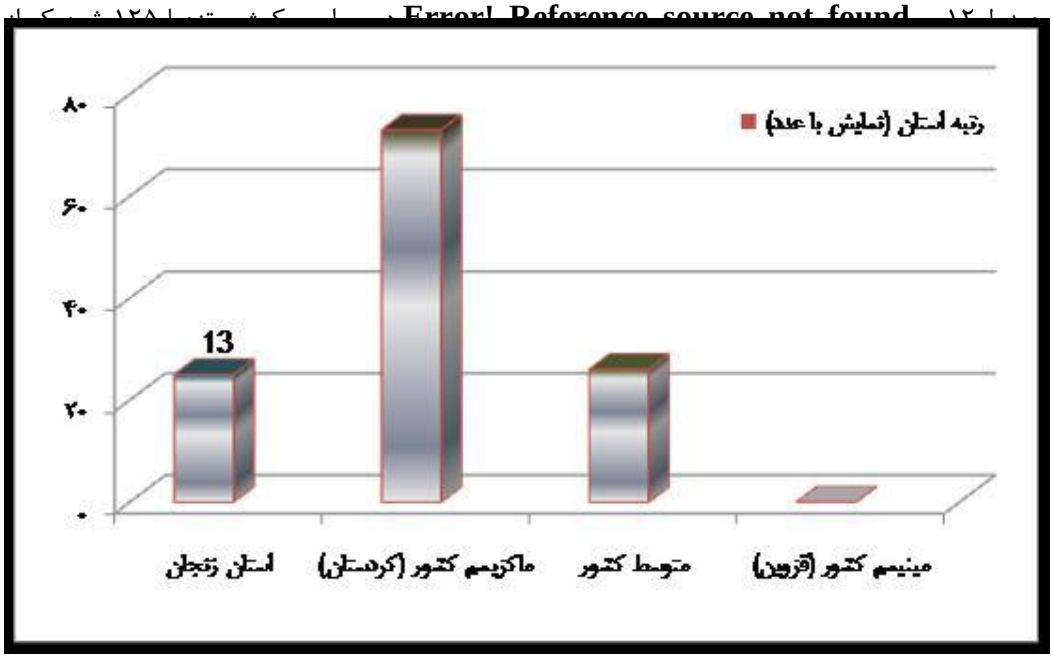

در جدول۱۲ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۱۱- رتبه بندی شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری به مجموع شهرک‌ها	رتبه
کردستان	□□	□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□	□
قم	□	□	□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□□□□	□
مرکزی	□□	□	□□□□	□
تهران	□□	□	□□□□	□
لرستان	□□	□	□□□□	□
خراسان رضوی	□□	□	□□□□	□
مازندران	□□	□□	□□□□	□
گلستان	□□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□	□□□□	□□
زنجان	□□	□	□□□□	□□
همدان	□□	□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□	□□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
کرمان	□□	□	□□□□	□□
فارس	□□	□	□□□□	□□
یزد	□□	□	□□□□	□□
اردبیل	□	□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□	□□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
گیلان	□□	□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□	□□
قزوین	□	□	□	□□
هرمزگان	□□	□	□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

در جدول۱۲ وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۱۲- رتبه بندی شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای اینترنت فیبر نوری به مجموع شهرک‌ها	رتبه
کردستان	□□	□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□□	□□□	□
قم	□	□	□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□□□□	□
مرکزی	□□	□	□□□□	□
تهران	□□	□	□□□□	□
لرستان	□□	□	□□□□	□
خراسان رضوی	□□	□	□□□□	□
مازندران	□□	□□	□□□□	□
گلستان	□□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□	□□□□	□□
زنجان	□□	□	□□□□	□□
همدان	□□	□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□	□□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
کرمان	□□	□	□□□□	□□
فارس	□□	□	□□□□	□□
یزد	□□	□	□□□□	□□
اردبیل	□	□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□	□□□□	□□
سمنان	□□	□	□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
گیلان	□□	□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□	□□
قزوین	□	□	□	□□
هرمزگان	□□	□	□	□□
کشور	□□□	□□□	□□□□	

۳-۳-۲-۴-۳-۲- ضریب نفوذ اینترنت در استان

در سومین شاخص این مطلب به ضریب نفوذ اینترنت در بین استان‌ها می‌پردازیم. در این شاخص استان‌ها را بر اساس آمار جمعیتی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و وضعیت موجود پورت‌های اینترنت بخش خصوصی تا اول آذر ۱۳۸۹ مقایسه می‌کنیم.

با توجه به جدول۱۳ و ۱۶ در استان زنجان به ازای هر ۹۶ نفر یک پورت اینترنت وجود دارد. متوسط کشوری این مهم به ازای هر ۵۲ نفر یک پورت اینترنت می‌باشد. استان تهران به ازای هر ۲۳ نفر و استان سیستان و بلوچستان به ازای هر ۴۲۹ نفر یک پورت اینترنت دارند. این دو استان به ترتیب اولین و آخرین جایگاه را در رتبه بندی استان‌ها در این شاخص دارا می‌باشند

نمودار۱۴: مقایسه ضریب نفوذ اینترنت (جمعیت به ازای یک پورت اینترنت بخش خصوصی)در استان زنجان

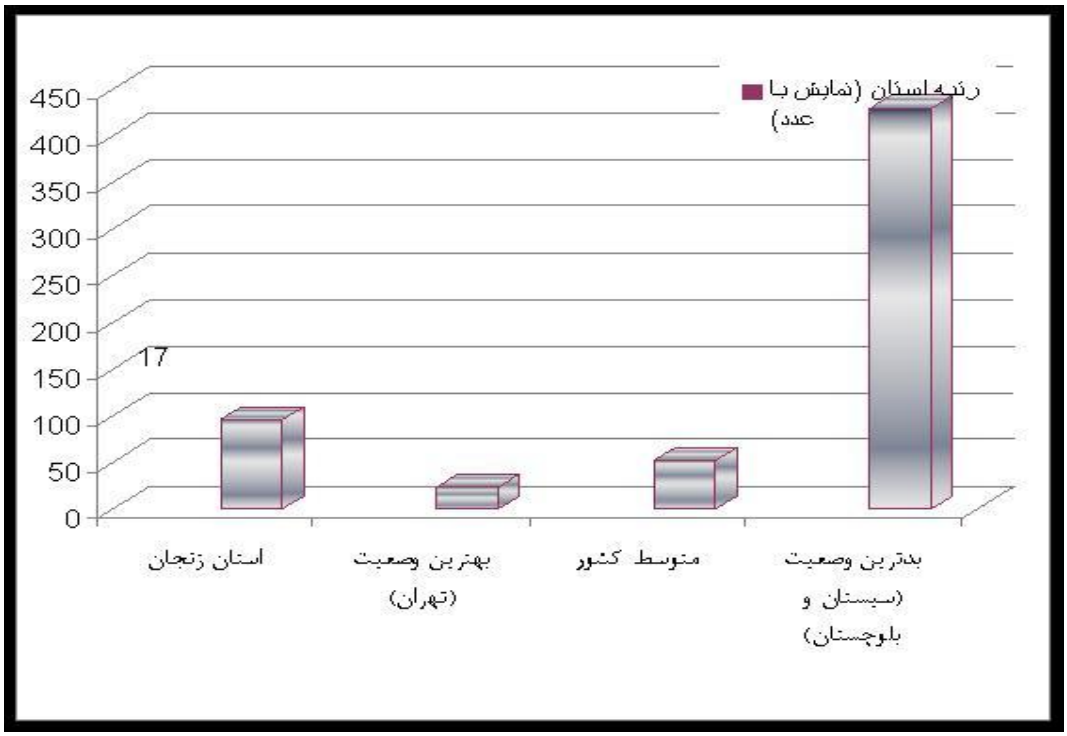

استان زنجان در این شاخص رتبه هفدهم را دارد

جدول۱۳- رتبه بندی استان‌ها در ضریب نفوذ اینترنت در سال ۱۳۸۹

استان	جمعیت	وضعیت موجود پورت‌های اینترنت بخش خصوصی تا اول آذر ۱۳۸۹	جمعیت به ازای یک پورت اینترنت بخش خصوصی
تهران	□□□□□□□□	□□□□□□	□□
یزد	□□□□□□	□□□□□	□□
بوشهر	□□□□□□	□□□□□	□□
قم	□□□□□□□	□□□□□	□□
سمنان	□□□□□□	□□□□□	□□
اصفهان	□□□□□□□	□□□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□□	□□□□□□	□□
اردبیل	□□□□□□□	□□□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□□	□□□□□	□□
مازندران	□□□□□□□	□□□□□	□□
فارس	□□□□□□□	□□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□□	□□□□□	□□
گیلان	□□□□□□□	□□□□□	□□
قزوین	□□□□□□□	□□□□□	□□
همدان	□□□□□□□	□□□□□	□□
مرکزی	□□□□□□□	□□□□□	□□
زنجان	□□□□□□	□□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□□□	□□□□□	□□□
گلستان	□□□□□□□	□□□□□	□□□
خوزستان	□□□□□□□	□□□□□	□□□
آذربایجان غربی	□□□□□□□	□□□□□	□□□
هرمزگان	□□□□□□□	□□□□□	□□□
کرمان	□□□□□□□	□□□□□	□□□
لرستان	□□□□□□□	□□□□□	□□□
خراسان شمالی	□□□□□□	□□□□	□□□
ایلام	□□□□□□	□□□□	□□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□□	□□□□	□□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□□	□□□□	□□□
کردستان	□□□□□□□	□□□□	□□□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□□	□□□□	□□□
کشور	□□□□□□□□	□□□□□□□	□□

۳-۳-۲-۵- دسترسی به سیستم فاضلاب

آخرین موردی که در بحث امور زیربنایی شهرک‌های صنعتی حائز اهمیت است دسترسی به تصفیه خانه‌های فاضلاب است. در سراسر کشور تنها ۸۸ شهرک از سیستم تصفیه خانه‌های فاضلاب استفاده می‌کنند که این مسئله آمار بسیار پایینی را نشان می‌دهد. حدوداً ۱۸ درصد از شهرک‌های کل کشور دارای این سیستم می‌باشند.

طبق

جدول۱٤- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	رتبه استان در کشور
اردبیل	□	□	□□~	1
تهران	□1	□	□□~	□
سمنان	1~	□	□~	□
گلستان	□1	□	□□~	□
مرکزی	□1	□	□□~	□
قزوین	□	□	□□~	□
مازندران	□□	□	□1~	□
زنجان	□1	□	□□~	□
آذربایجان شرقی	□□	□	□□~	□
خراسان رضوی	□□	□	□1~	1~
کرمانشاه	□1	□	□1~	1~
گیلان	□1	□	□1~	1~
قم	□	1	□~	□1
کردستان	11	□	□1~	□1
خراسان جنوبی	□	1	□1~	□1
کرمان	□1	□	□1~	□1
سیستان و بلوچستان	□1	□	□1~	□1
یزد	□1	□	□1~	□1
ایلام	□	1	□1~	□1
خراسان شمالی	□	1	□1~	□1
چهارمحال و بختیاری	□1	□	□1~	□1
اصفهان	□□	□	□~	□□
خوزستان	□□	□	□~	□□
فارس	□□	□	□~	□□
لرستان	□1	1	□~	□□
هرمزگان	□1	1	□~	□□
همدان	□1	1	□~	□□
آذربایجان غربی	□1	1	□~	□□
بوشهر	1~	~	~	□□
کهگیلویه و بویر احمد	1~	~	~	□□
کشور	□□~	□□	□1~	

جدول۱۵- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

و **Error! Reference source not found.** در استان زنجان ۳ شهرک دارای تصفیه خانه فاضلاب می‌باشند. این استان از این حیث رتبه هشتم را به خود اختصاص داده است. از ۸ شهرک استان اردبیل ۵ شهرک دارای سیستم تصفیه فاضلاب می‌باشند. این استان با نسبت ۶۳ درصد شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب در رتبه نخست این شاخص جای دارد. استان‌های بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد نیز در انتهای رده بندی کلیه استان‌ها قرار می‌گیرند. در این دو استان هیچ کدام از شهرک‌های صنعتی دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب نمی‌باشد.

: مقایسه نسبت شهرک‌های دارای دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین۱۵نمودار

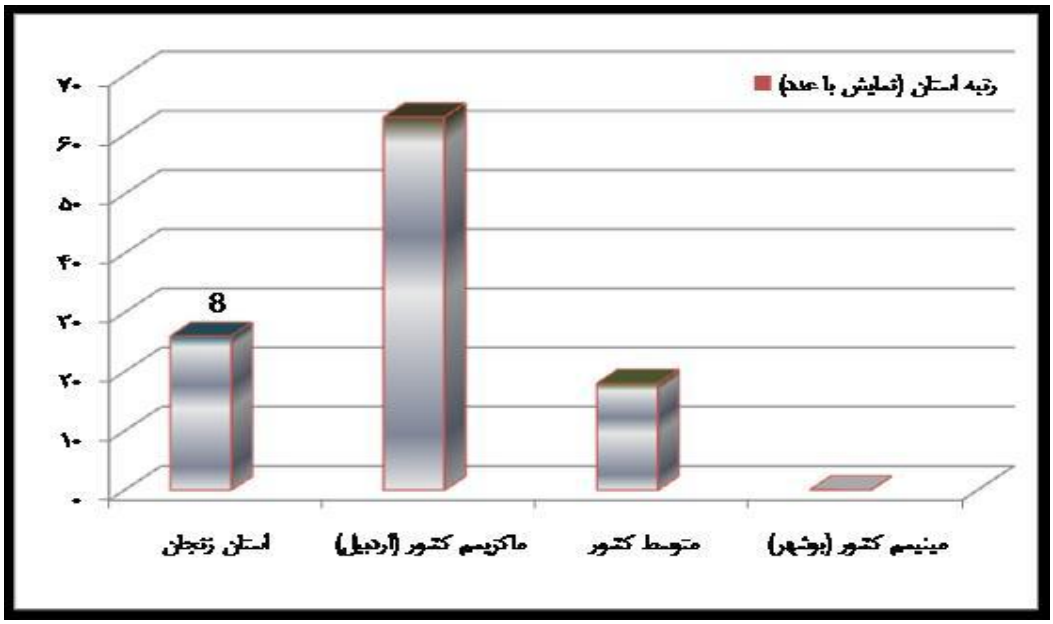

در

جدول۱٤- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	رتبه استان در کشور
اردبیل	□	□	□□~	1
تهران	□1	□	□□~	□
سمنان	1~	□	□~	□
گلستان	□1	□	□□~	□
مرکزی	□1	□	□□~	□
قزوین	□	□	□□~	□
مازندران	□□	□	□1~	□
زنجان	□1	□	□□~	□
آذربایجان شرقی	□□	□	□□~	□
خراسان رضوی	□□	□	□1~	1~
کرمانشاه	□1	□	□1~	1~
گیلان	□1	□	□1~	1~
قم	□	1	□~	□1
کردستان	11	□	□1~	□1
خراسان جنوبی	□	1	□1~	□1
کرمان	□1	□	□1~	□1
سیستان و بلوچستان	□1	□	□1~	□1
یزد	□1	□	□1~	□1
ایلام	□	1	□1~	□1
خراسان شمالی	□	1	□1~	□1
چهارمحال و بختیاری	□1	□	□1~	□1
اصفهان	□□	□	□~	□□
خوزستان	□□	□	□~	□□
فارس	□□	□	□~	□□
لرستان	□1	1	□~	□□
هرمزگان	□1	1	□~	□□
همدان	□1	1	□~	□□
آذربایجان غربی	□1	1	□~	□□
بوشهر	1~	~	~	□□
کهگیلویه و بویر احمد	1~	~	~	□□
کشور	□□~	□□	□1~	

جدول۱۵- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

وضعیت کلیه استان‌ها نمایش داده شده است.

جدول۱٤- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	رتبه استان در کشور
اردبیل	□	□	□□□□	□
تهران	□□	□	□□□□	□
سمنان	□□	□	□□□	□
گلستان	□□	□	□□□□	□
مرکزی	□□	□	□□□□	□
قزوین	□	□	□□□□	□
مازندران	□□	□	□□□□	□
زنجان	□□	□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□	□□□□	□
خراسان رضوی	□□	□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
گیلان	□□	□	□□□□	□□
قم	□	□	□□□	□□
کردستان	□□	□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
کرمان	□□	□	□□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□□□□	□□
یزد	□□	□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□	□□□□	□□
فارس	□□	□	□□□□	□□
لرستان	□□	□	□□□□	□□
هرمزگان	□□	□	□□□□	□□
همدان	□□	□	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□	□□
کشور	□□□	□□	□□□□	

جدول۱۵- رتبه بندی شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

استان	تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)	تعداد شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب تا پایان بهمن ۸۹	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	رتبه استان در کشور
اردبیل	□	□	□□□□	□
تهران	□□	□	□□□□	□
سمنان	□□	□	□□□	□
گلستان	□□	□	□□□□	□
مرکزی	□□	□	□□□□	□
قزوین	□	□	□□□□	□
مازندران	□□	□	□□□□	□
زنجان	□□	□	□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□	□	□□□□	□
خراسان رضوی	□□	□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□	□	□□□□	□□
گیلان	□□	□	□□□□	□□
قم	□	□	□□□	□□
کردستان	□□	□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□	□	□□□□	□□
کرمان	□□	□	□□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□	□	□□□□	□□
یزد	□□	□	□□□□	□□
ایلام	□	□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□	□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□	□	□□□□	□□
اصفهان	□□	□	□□□□	□□
خوزستان	□□	□	□□□□	□□
فارس	□□	□	□□□□	□□
لرستان	□□	□	□□□□	□□
هرمزگان	□□	□	□□□□	□□
همدان	□□	□	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□	□□□□	□□
بوشهر	□□	□	□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□	□	□	□□
کشور	□□□	□□	□□□□	

در پایان این بخش کلیه امور زیربنایی مورد نیاز شهرک‌های صنعتی را مقایسه کرده و سپس رتبه هر یک از استان‌ها را در **Error! Reference source not found.** می‌آوریم.

برای مشخص ساختن رتبه استان‌های کشور بهره مندی شهرک‌های استان‌ها از مجموع امور زیربنایی به دست می آوریم. به طور مثال در استان اردبیل ۱۰۰ درصد شهرک‌ها به آب و برق، ۷۵ درصد به گاز، ۸۸ درصد به تلفن، ۴۴ درصد به اینترنت (۷۵درصد اینترنت دیالاپ و ۱۳ درصد فیبرنوری) و ۶۳ درصد به تصفیه خانه فاضلاب دسترسی دارند. بنابراین به طور متوسط در ۷۸ درصد از شهرک های استان اردبیل به مجموع خدمات زیربنایی دسترسی دارند.

با توجه به جدول۱۶ و نمودار۱۶ نسبت مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌ها در کل کشور رقم ۵۶ درصد می‌باشد. استان زنجان با رقم نسبی ۵۷درصد جایگاه پانزدهم را در بین ۳۰ استان به خود اختصاص داده است. با توجه به جایگاه و با توجه به اینکه رقم مذکور از میانگین کشوری این نسبت نیز بالاتر است می‌توان گفت این استان در مجموع امور زیربنایی شهرک‌های صنعتی از عملکرد خوب و مناسبی برخوردار است.

استان اردبیل رتبه نخست و استان فارس رتبه سی‌ام را در مجموع امور زیربنایی مورد نیاز شهرک‌های صنعتی به خود اختصاص داده‌اند.

جدول۱۶- مقایسه نسبت مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال)

استان	نسبت شهرک‌های دارای آب به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای برق به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای گاز به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای تلفن ثابت به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای اینترنت (دیالاپ و فیبر نوری) به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	نسبت مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌ها	رتبه
اردبیل	□	□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□	□
زنجان	□□۹۲	□□۹۲	□□۳۳	□□۵۸	□□۴	□□۲۶	□□۵۷۲	۱۵
فارس	□□□□	□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□	□□
کشور	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□	□

نمودار۱۶: مقایسه نسبت مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) در استان زنجان

جدول۱۷- رتبه بندی مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌های دارای زمین (فعال) به تفکیک استان‌ها

رتبه شهرکهای صنعتی استان در دسترسی به خدمات زیربنایی	استان	نسبت شهرک‌های دارای آب به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای برق به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای گاز به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای تلفن ثابت به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای اینترنت (دیالاپ و فیبر نوری) به مجموع شهرک‌ها	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب به مجموع شهرک‌ها	نسبت مجموع امور زیربنایی شهرک‌ها به تعداد شهرک‌ها
□	اردبیل	□	□	/۷۵	/۸۸	□□□	□□□	□□□□□
□	گیلان	□	□	/۶۸	/۸۴	□□□۲	□□□۱	□□□□□
□	چهارمحال و بختیاری	/۸۲	□	/۸۸	□	□□۲۷	□□□۲	□□□□□
□	خراسان رضوی	/۹۶	/۹۶	/۵۴	/۸۸	□□۴۸	□□□۱	□□□□□
□	کردستان	□	□□□۱	/۶۴	/۷۳	□□۵۵	□□۱۸	□□□□□
□	مازندران	/۸۸	□□□۲	/۳۸	۸/۸	□□□۲	□□□۱	□□□□□
□	مرکزی	/۸۸	□□□۲	/۵۹	/۷۱	/۵۹	□□۳۵	□□□□□
□	آذربایجان شرقی	/۸۴	□□□۰	/۶۰	/۷۶	□□□۴	□□□۴	□□□□□
□	قزوین	/۸۳	□	/۶۷	/۶۷	□□□۴	□□□۳	□□□□□
□□	آذربایجان غربی	/۹۴	□□۸۹	/۵۰	/۷۸	□□□۳	/۰۶	□□□□□
□□	سیستان و بلوچستان	□	□	□	□	□□□۳	/۱۵	□□□□□
□□	گلستان	/۹۲	/۹۲	/۵۴	/۵۴	/۲۳	/۳۸	□□□□□
□□	قم	/۸۰	/۶۰	/۶۰	/۸۰	/۵۰	/۲۰	□□□□□
□□	همدان	/۸۵	/۸۵	/۶۲	/۷۷	/۲۷	/۰۸	□□□□□

□□	زنجان	/۹۲	/۹۲	/۳۳	/۵۸	/۴۲	/۲۶	□□□□□
□□	خراسان جنوبی	/۸۳	/۸۳	/۵۰	/۶۷	/۴۲	/۱۷	□□□□□
□□	سمنان	/۸۰	□□□	/۵۰	/۶۰	/۳۰	/۴۰	□□□□□
□□	اصفهان	/۷۷	/۹۳	/۵۶	/۶۳	/۳۳	/۰۹	□□□□□
□□	تهران	/۶۱	/۶۱	/۵۰	/۵۶	/۵۰	/۴۴	□□□□□
□□	کرمان	/۹۴	/۸۹	/۳۳	/۵۶	/۳۱	/۱۷	□□□□□
□□	کرمانشاه	/۸۶	/۸۶	/۲۱	/۵۷	/۳۲	/۲۱	□□□□□
□□	کهگیلویه و بویر احمد	/۹۰	/۷۰	/۵۰	/۵۰	/۳۵	۰	□□□□□
□□	ایلام	/۸۸	/۸۸	/۱۳	/۶۳	/۲۶	/۱۳	□□□□□
□□	یزد	/۷۹	/۷۱	/۳۶	/۵۰	/۳۲	/۱۴	□□□□□
□□	بوشهر	□	/۹۰	/۱۰	/۵۰	/۳۰	۰	□□□□□
□□	لرستان	/۸۳	/۵۸	/۳۳	/۵۰	/۴۶	/۰۸	□□□□□
□□	خوزستان	/۷۵	/۷۵	/۱۷	/۵۰	/۲۸	/۰۸	□□□□□
□□	خراسان شمالی	/۶۳	/۸۸	/۳۸	/۵۰	۰	/۱۳	□□□□□
□□	هرمزگان	/۷۷	/۸۵	۰	/۵۴	/۲۷	/۰۸	□□□□□
□□	فارس	/۶۸	/۷۰	/۳۲	/۴۳	/۱۵	/۰۸	□□□□□
	کشور	/۸۵	/۸۵	/۴۴	/۶۶	/۳۸	/۱۸	□□□□□

۳-۳-۳- کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی

یکی از عناصر بسیار مهم در محیط کسب و کار ارتباط کارفرمایان با کارگران و نیز با سازمان‌های مرتبط با مسایل کارگری است. اختلافات میان کارفرمایان با کارگران و سازمان‌های حل و فصل کننده آن مانند اداره کار و همچنین سازمان تأمین اجتماعی که نقش حمایت از کارگران و ایجاد چتر حمایتی را به عهده دارد در محیط کسب و کار از اهمیت خاصی برخوردار است. در این قسمت کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی بر اساس شاخص‌های زیر بررسی می‌شود:

- نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان
- سرعت رسیدگی به اختلافات کارفرما با کارکنان
- امکان مصالحه در روابط کارفرما-کارگر
- کثرت دعاوی کارگری

۳-۳-۳-۱- نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان

روان بودن ارتباط سازمان تأمین اجتماعی با بیمه شدگان و کارفرمایان یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار است. یکی از شاخص‌هایی که می‌تواند روان بودن سازمان تأمین اجتماعی را از نظر بیمه شدگان و کارفرمایان نشان دهد میزان شکایاتی است که علیه این سازمان در مراجع قانونی صورت می‌گیرد. شکایت یک فرد از یک سازمان به هر دلیلی علامتی است از نارضایتی فرد شکایت کننده است. بیمه شدگان و کارفرمایان می‌توانند در ابتدا شکایت خود را به سازمان ارایه دهند و شکایت مطرح شده در هیأت‌های تشخیص و تجدید نظر بررسی شود. علاوه بر مجاری درون سازمان تأمین اجتماعی دادگستری و دیوان عدالت کشور دو مرجع دیگری برای شکایت علیه این سازمان هستند.

میزان شکایت علیه سازمان تأمین اجتماعی توسط سازمان جمع‌آوری می‌گردد اما متاسفانه گروه تحقیق با وجود تلاش و پیگیری مستمر موفق به جمع‌آوری آمار شکایات مطرح شده در هیأت‌های تشخیص و هیأت‌های تجدید نظر نگردید. میزان شکایت مطرح شده علیه این سازمان در دادگاه و دیوان عدالت اداری تنها آمار قابل دسترس می‌باشد.

همانطور که در جدول آمده است در سال ۱۳۸۸ تعداد ۸۵۴۶ شکایت در دیوان عـدالت اداری و ۵۹۹ شکایت در دادگاه‌ها علیه این سازمان مطرح شده است. به ازای هر یک صد هزار بیمه شده در کشور به طور متوسط ۱۱۲ شکایت در این دو مرجع قانونی به ثبت رسیده است. در استان زنجان این نـسبت برابـر ۱۴۷ است. که از این حیث در جایگاه بیست و یکم قرار گرفته است استان هرمزگـان کمتـرین سـرانه شـکایت و استان کردستان بیشترین سرانه شکایت علیه سازمان تأمین اجتماعی را دارد

نمودار۱۷: **نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان در اسـتان زنجـان بـا سایر استان‌ها** بیانگر این موضوع است.

نمودار۱۷: نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان در استان زنجان با سایر استان‌ها

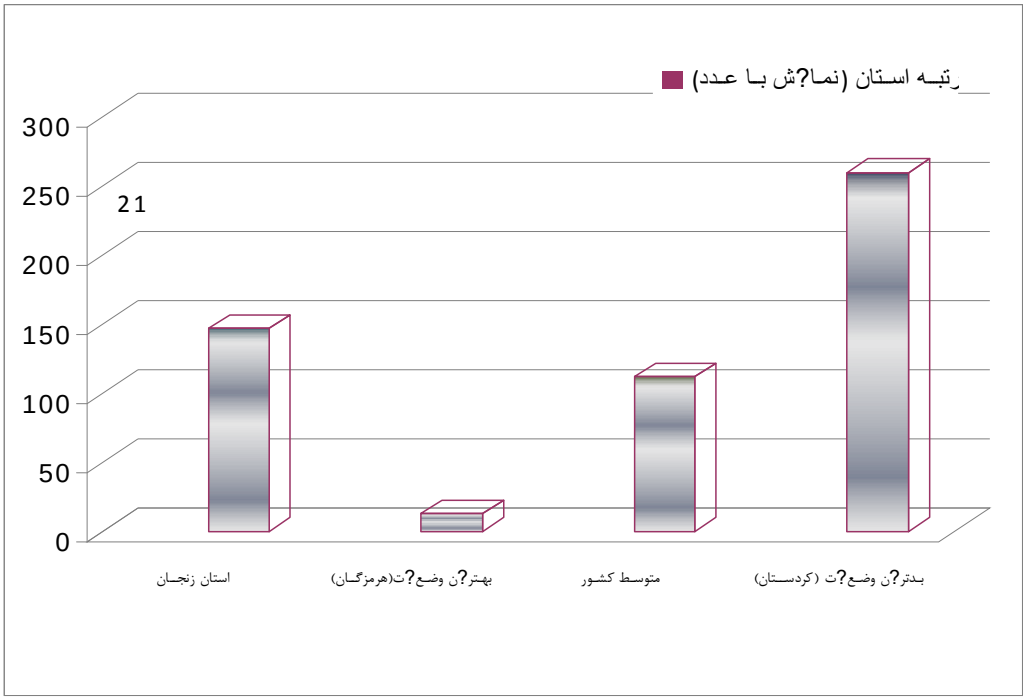

جدول۲۱: نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان در استان‌های مختلف

رتبه	نام استان	تعداد دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور	تعداد دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دادگستری	جمع دعاوی	بیمه شدگان اجبا
□	هرمزگان	۲۶	۳	□□	□□□□□□
□	سیستان و بلوچستان	۳۷	۵	□□	□□□□□□
□	خراسان جنوبی	۲۰	۰	□□	□□□□□
□	خراسان رضوی	۲۳۱	۳۰	□□□	□□□□□□
□	کرمان	۱۱۷	۳	□□□	□□□□□□
□	بوشهر	۱۴۳	۷	□□□	□□□□□□
□	کهکیلویه و بویراحمد	۴۰	۶	□□	□□□□□
□	همدان	۸۶	۳	□□	□□□□□□
□	چهارمحال و بختیاری	۵۶	۲	□□	□□□□□
□□	گلستان	۸۳	۱۴	□□	□□□□□□
□□	سمنان	۹۱	۵	□□	□□□□□□
□□	خراسان شمالی	۴۹	۲	□□	□□□□□
□□	قم	۸۳	۵	□□	□□□□□
□□	یزد	۱۵۱	۸	□□□	□□□□□□
□□	تهران	۲۲۱۵	۵۶	□□□□	□□□□□□
□□	قزوین	۱۵۸	۱۱	□□□	□□□□□□
□□	مازندران	۳۷۳	۲۴	□□□	□□□□□□
□□	فارس	۵۲۳	۲۹	□□□	□□□□□□
□□	اصفهان	۶۱۵	۲۳۵	□□□	□□□□□□
□□	خوزستان	۷۹۹	۴۲	□□□	□□□□□□
□□	زنجان	۱۳۹	۸	□□□	□□□□□□
□□	آذربایجان شرقی	۴۸۹	۲۷	□□□	□□□□□□
□□	آذربایجان غربی	۲۶۷	۲۱	□□□	□□□□□□
□□	اردبیل	۱۴۴	۱۰	□□□	□□□□□
□□	لرستان	۱۹۴	۳	□□□	□□□□□□
□□	مرکزی	۳۴۳	۱۰	□□□	□□□□□□
□□	کرمانشاه	۲۷۳	۱۳	□□□	□□□□□□
□□	گیلان	۴۲۳	۳	□□□	□□□□□□
□□	ایلام	۱۳۶	۶	□□□	□□□□□
□□	کردستان	۲۴۲	۸	□□□	□□□□□
	کل کشور	□□□□	□□□	□□□□	□□□□□□

۴-۳-۳-۲- سرعت رسیدگی به اختلافات کارفرما با کارکنان

یکی از امور مؤثر بر محیط کسب و کار سرعت حل اختلافات از جمله اختلافات میان کارفرمایان با کارکنان است. البته سرعت حل اختلاف به شرطی به معنای بهبود محیط کسب و کار است که دعاوی براساس قانون، حل و فصل شود. با فرض رعایت قانون در ادارات کار، سرعت بیشتر در رسیدگی به اختلافات منافع زیادی برای کارکنان و کارفرمایان دارد. سرعت بیشتر موجب کاهش هزینه‌های جانبی مانند هزینه‌های رفت و آمد می‌شود اما مهمتر از آن هر دو طرف دعوا زودتر به نتیجه رسیده و می‌توانند برای آینده برنامه‌ریزی کنند. در بسیاری از اوقات مراجع حل اختلاف پس از چند سال به بازگشت کارگر به شغل قبلی حکم می‌کنند. در طول این چند سال کارگر با مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌شود و چه بسا زندگی او و خانواده‌اش در معرض نابودی قرار می‌گیرد. از طرف دیگر کارفرما نیز احتمالاً فرد دیگری را جانشین کارگر قبلی ساخته است و پس از چندسال مجدداً مجبور می‌شود کارگر قبلی را پذیرفته و کارگری که در حال حاضر مشغول است اخراج کند. بنابراین تسریع در رسیدگی به نفع هر دو طرف (کارفرما و کارگر) می‌باشد.

حال به بررسی سرعت رسیدگی حل اختلافات بین کارفرمایان و کارکنان در استان زنجان می‌پردازیم. با توجه به جدول ۲۱ و نمودار۱۸ استان زنجان از لحاظ مدت زمان رسیدگی به اختلافات بین کارفرمایان و کارکنان رتبه هفدهم را داراست. مدت زمان مذکور در این استان ۲۷ روز می‌باشد. میانگین کشوری مدت زمان رسیدگی به این امر ۲۶ روز است. استان قم با ۱۵ روز رتبه نخست و استان تهران با ۳۷ روز آخرین جایگاه را در رده بندی تمامی استان‌ها به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار۱۸: مقایسه استان زنجان با سایر استان‌ها در سرعت رسیدگی به اختلافات بین کارفرمایان و کارکنان

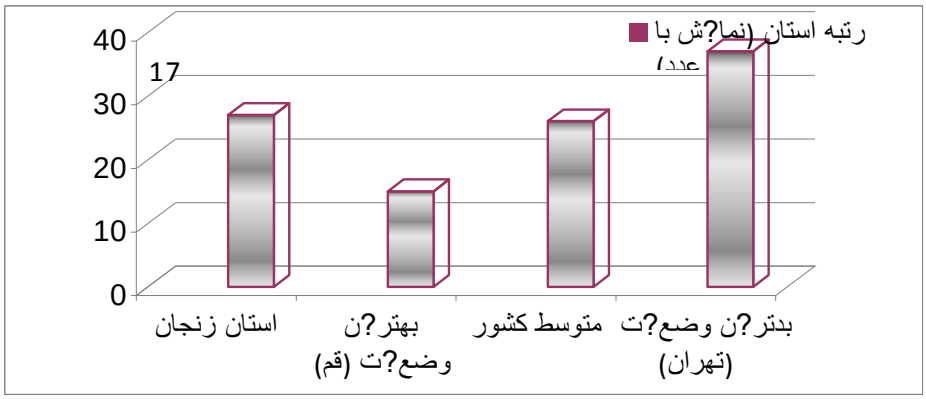

وضعیت تمامی استان‌ها در جدول۱۸ نمایش داده شده است.

جدول۱۸- رتبه بندی استان‌ها از لحاظ مدت زمان رسیدگی به اختلافات بین کارفرمایان و کارکنان

استان	مدت زمان رسیدگی (روز)	رتبه
قم	□□	□
گلستان	□□	□
هرمزگان	□□	□
اردبیل	□□	□
چهارمحال و بختیاری	□□	□
کرمانشاه	□□	□
خراسان جنوبی	□□	□
خراسان شمالی	□□	□
قزوین	□□	□
کهکیلویه و بویراحمد	□□	□
ایلام	□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□	□□
کردستان	□□	□□
کرمان	□□	□□
مرکزی	□□	□□
آذربایجان غربی	□□	□□
آذربایجان شرقی	□□	□□
زنجان	□□	□□
یزد	□□	□□
اصفهان	□□	□□
بوشهر	□□	□□
سمنان	□□	□□
فارس	□□	□□
همدان	□□	□□
لرستان	□□	□□
خوزستان	□□	□□
گیلان	□□	□□
مازندران	□□	□□
خراسان رضوی	□□	□□
کرج	□□	□□
تهران	□□	□□
میانگین کشوری	□□	

۳-۳-۳-۳- امکان مصالحه در روابط کارفرما-کارگر

برای اندازه‌گیری مساعد بودن روابط کار در استان‌ها از چند شاخص می‌توان استفاده کرد. یکی از این شاخص‌ها نسبت آرا سازشی به آرا صادره است. آرا سازشی بدین معناست که پس از طرح دعوا شکایت در هیأت حل اختلاف مطرح و طرفین به توافق می‌رسند. هر قدر این نسبت بیشتر باشد می‌توان فرض نمود کارفرمایان آسان‌تر می‌توانند اختلافات کارگری را حل و فصل کنند.

همان گونه که در جدول۱۹ مشاهده می‌کنید در کل کشور درباره ۲۱۷۵۸۸ مورد اختلاف رای صادر شده است. همچنین آراء سازشی که در هیأت تشخیص مراجع حل اختلاف کل کشور صادر شده ۴۶۶۴۴ مورد می‌باشد. بدین ترتیب نسبت آراء سازشی به آراء صادره در سراسر کشور حدود ۲۱ درصد است.

استان زنجان در رتبه بندی کلیه استان‌ها در این شاخص، جایگاه بیست و نهم را داراست. آراء صادره و آراء سازشی در این استان به ترتیب ۴۷۴۳ و ۴۳۵ مورد می‌باشد. نسبت آراء سازشی به آراء صادره در این استان حدود ۹ درصد است.

با توجه به نمودار ۱۹ در شاخص مذکور استان‌های آذربایجان غربی و ایلام به ترتیب بهترین و بدترین جایگاه را به خود اختصاص داده‌اند. نسبت مورد نظر این شاخص در استان آذربایجان غربی حدود ۴۲ درصد و در استان ایلام حدود کمتر از یک درصد است.

نمودار۱۹: مقایسه عملکرد مراجع حل اختلاف استان زنجان با سایر استان‌ها (نسبت آراء سازشی به آراء صادره به درصد)

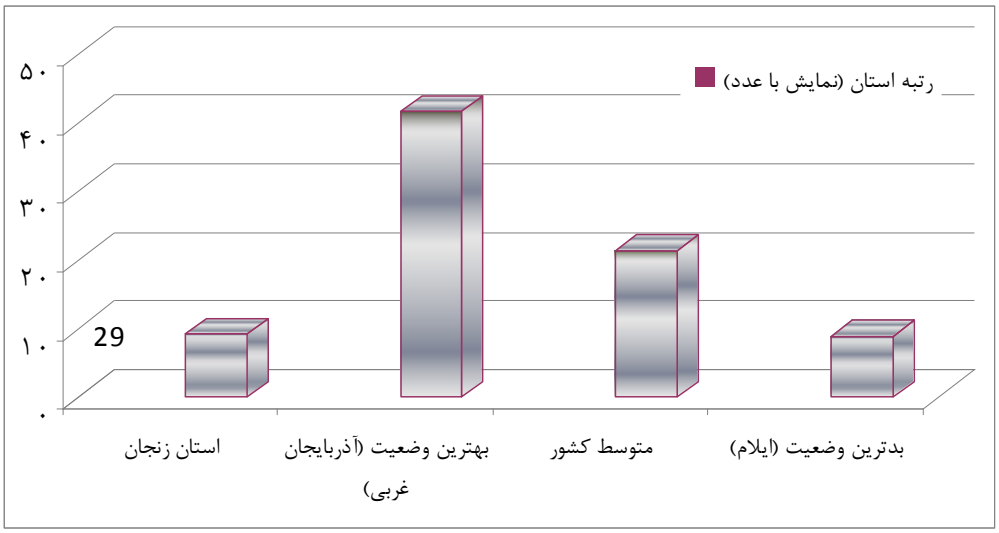

جدول۱۹- رتبه بندی عملکرد مراجع حل اختلاف استان‌ها در سال ۱۳۸۸

استان	شکایات واصله	آراء صادره	آراء سازشی در هیات تشخیص	نسبت آراء سازشی به آراء صادره
آذربایجان غربی	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□
کردستان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
آذربایجان شرقی	□□□□□	□□□□□	□□□□	□□□□□
قم	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
خراسان شمالی	□□□□	□□□	□□□	□□□□□
خراسان جنوبی	□□□□	□□□	□□□	□□□□□
همدان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
فارس	□□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□
لرستان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
اصفهان	□□□□□	□□□□□	□□□□	□□□□□
یزد	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
هرمزگان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
خراسان رضوی	□□□□□	□□□□□	□□□□	□□□□□
مرکزی	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□
گیلان	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□
قزوین	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
سیستان و بلوچستان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
کرمانشاه	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
اردبیل	□□□□	□□□□	□□□□	□□□□□
خوزستان	□□□□□	□□□□□	□□□□	□□□□□
مازندران	□□□□□	□□□□□	□□□□	□□□□□
گلستان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
کرمان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□	□□□	□□□	□□□□□
تهران	□□□□□	□□□□□	□□□□□	□□□□□
سمنان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
زنجان	□□□□	□□□□	□□□	□□□□□
ایلام	□□□□	□□□□	□□	□□□□□

کل کشور	□□□□□□□	□□□□□□□	□□□□□	□□□□□

۳-۳-۳-۴- کثرت دعاوی کارگری

یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار کثرت نزاع و اختلافات میان کارفرمایان و کارگران است. شکایت کارگران علیه کارفرمایان موجب رجوع کارفرمایان یا نمایندگان آنها به ادارت کار می‌شود. معمولاً رفع این اختلاف برای کارفرمایان وقت گیر و پرهزینه است.

اندازه‌گیری کثرت اختلافات میان کارفرمایان و کارگران در یک استان به طور دقیق قابل اندازه‌گیری نیست اما می‌توان شاخص بسیار مناسبی از آن ارایه کرد. کارگران شکایت خود را در اداره کار مطرح می‌سازند که اطلاعات آن به طور دقیق ثبت می‌شود. از طرف دیگر تعداد بیمه شدگان اجباری در هر استان شاخص نسبتاً خوبی از کارگران می باشد. البته تعداد بسیاری از کارفرمایان کارگران خود را در سازمان تأمین اجتماعی بیمه نمی‌کنند اما کارگران برای اجرای قانون به اداره کار شکایت می‌کنند. بنابراین بیمه شدگان تأمین اجتماعی تعداد کارگران یک استان را به طور دقیق نشان نمی‌دهد اما از آنجا که می‌توان فرض کرد در همه استان‌ها این پدیده به یک نسبت وجود دارد می‌توان بیمه شدگان تأمین اجتماعی را شاخص خوبی از تعداد کارگران فرض نمود. تعداد شکایات کارگران از کارفرمایان که از تقسیم دو مقدار فوق بدست می‌آید شاخص خوبی از کثرت دعاوی کارگری است.

براساس جدول۲۰ در سال ۱۳۸۸ در سراسر کشور تعداد ۸۱۴۳۷۲۰ نفر تحت پوشش بیمه اجباری تامین اجتماعی بوده‌اند. در همین سال تعداد ۲۶۵۸۷۴ شکایت کارگری به ثبت رسیده است. با توجه به آمار مذکور می‌توان گفت در سال ۱۳۸۸ به طور میانگین در کل کشور به ازای هر ۳۱ نفر کارگر یک شکایت صورت گرفته است.

در استان زنجان ۱۰۰۰۱۵ نفر دارای بیمه اجباری تامین اجتماعی می‌باشند. تعداد شکایات حاصله در این استان نیز ۴۴۵۳ مورد می‌باشد که این بدین معنی است که به ازای هر ۲۳ نفر یک شکایت صورت گرفته است. استان زنجان در این شاخص رتبه بیست و پنجم را به خود اختصاص داده است.

نمودار۲۰: مقایسه استان زنجان با سایر استانها در کثرت دعاوی کارگری

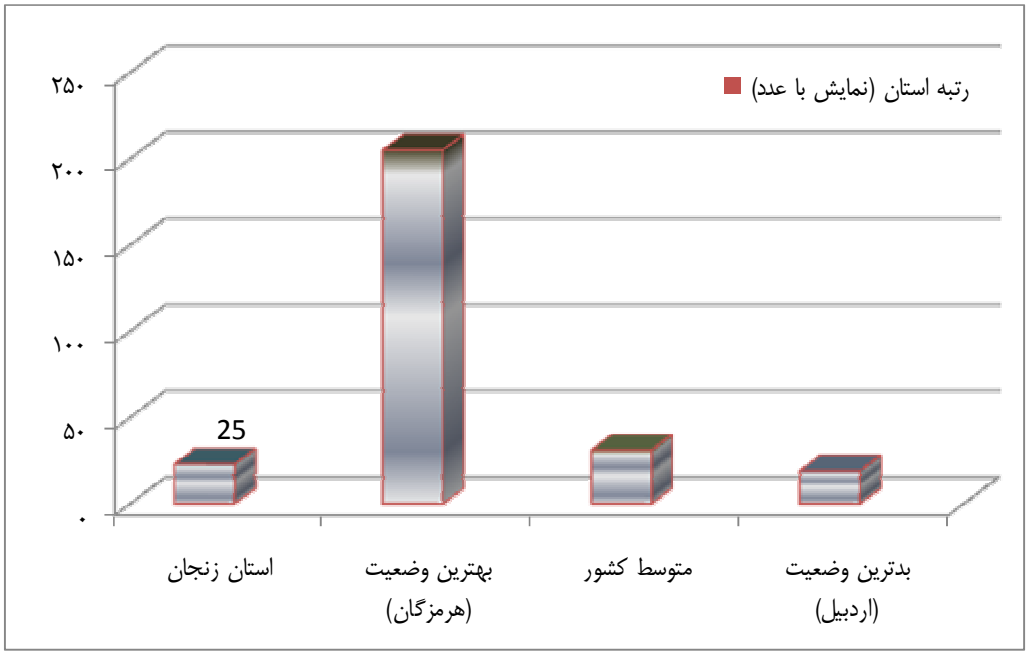

در این رده بندی استان‌های هرمزگان با نسبت یک شکایت در ازای هر ۲۰۵ کـارگر بهتـرین و اسـتان اردبیل با طرح یک شکایت به ازای هر ۱۹ کارگر بدترین رتبه را دارا می‌باشند. این مورد در نمودار۲۰ نشان داده شده است

وضعیت کلیه استان‌ها را در جدول۲۰ مشاهده می‌کنید.

جدول۲۰- رتبه بندی عملکرد مراجع حل اختلاف استان‌ها در سال ۱۳۸۸

استان	تعداد افراد تحت پوشش بیمه اجباری تامین اجتماعی	تعداد شکایات واصله	نسبت افراد تحت پوشش بیمه اجباری به تعداد شکایات واصله (شکایت سرانه)
هرمزگان	□□□□□□	□□□□	□□□
بوشهر	□□□□□□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□□	□□□□	□□
کرمان	□□□□□□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□	□□□□	□□
یزد	□□□□□□	□□□□	□□
ایلام	□□□□□	□□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□	□□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□	□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□	□□□□□	□□
قم	□□□□□	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□	□□□□	□□
کردستان	□□□□□	□□□□	□□
فارس	□□□□□□	□□□□□	□□
گیلان	□□□□□□	□□□□	□□
قزوین	□□□□□□	□□□□	□□
گلستان	□□□□□□	□□□□	□□
سمنان	□□□□□□	□□□□	□□
لرستان	□□□□□□	□□□□	□□
مرکزی	□□□□□□	□□□□	□□
همدان	□□□□□□	□□□□	□□
تهران	□□□□□□□	□□□□□	□□
اصفهان	□□□□□□	□□□□□	□□
زنجان	□□□□□□	□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□	□□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□□	□□□□	□□
خوزستان	□□□□□□	□□□□□	□□
مازندران	□□□□□□	□□□□□	□□
اردبیل	□□□□□	□□□□	□□
کل کشور	□□□□□□□	□□□□□□	□□

۳-۳-۴- کیفیت دستگاه‌های اجرایی

کیفیت دستگاه‌های اجرایی (مانند سرعت انجام امور اداری) از شاخص‌های محیط کسب و کار است. بانک جهانی سرعت عمل چند دستگاه اجرایی مانند شهرداری، اداره ثبت شرکت‌ها، سازمان ثبت اسناد و املاک را اندازه‌گیری و کشورها را با یکدیگر مقایسه می‌کند. در این قسمت به دلیل کمبود اطلاعات تنها تخمینی از سرعت عمل دو دستگاه اجرایی در سطح استان‌های کشور مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳-۳-۴-۱- کیفیت دستگاه قضایی

کیفیت قوه قضاییه از عوامل مؤثر بر محیط کسب و کار است که همه نهادهای بین‌المللی در شاخص سازی محیط کسب و کار به آن توجه می‌کنند. مبادلات اقتصادی نیازمند حاکمیت قانون و حاکمیت قانون میان شهروندان بستگی به کیفیت قوه قضاییه دارد.

متاسفانه به آسانی نمی‌توان کیفیت قوه قضاییه را اندازه گیری کرد. حاکمیت قانون و بی طرفی مهمترین ویژگی نظام قضاییه است که نمی‌توان آن را اندازه گیری نمود. برای حل این مشکل عموم موسساتی که کیفیت قوه قضاییه را در کشورها اندازه گیری می‌کنند سرعت عمل و امکانات دادگاه‌ها را شاخص کیفیت قوه قضاییه فرض کرده‌اند زیرا هر نظام قضایی که از قضات و امکانات بیشتری برخوردار باشد احتمال رسیدگی دقیق‌تر در آن نظام بیشتر است. کمبود قاضی و تراکم شدید پرونده‌ها در یک شعبه بدون تردید از کیفیت قضاوت می‌کاهد. از همین رو در این قسمت با استفاده از شاخص‌هایی که می‌تواند سرعت عمل و تراکم کار را در دادگاه‌های استان مقایسه کند کیفیت قوه قضاییه در استان‌ها با یکدیگر مقایسه می‌شود.

۳-۳-۴-۱-۱- متوسط تعداد پرونده در هر شعبه از دادگاه‌های عمومی

هر چه این شاخص کوچک‌تر باشد محیط کسب و کار مطلوب‌تر می‌باشد. در جدول ۲۱ بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران در استان زنجان تعداد ۳۴ شعبه دادگاه عمومی وجود دارد و تعداد این شعب در کل کشور ۲۳۳۲ شعبه می‌باشد. در سال ۱۳۸۷ تعداد کل پرونده‌های مختومه در شعب دادگاه‌های عمومی سراسر کشور ۲۹۶۶۱۳۴ پرونده و در استان زنجان ۲۸۲۴۹ پرونده است.

: مقایسه تعداد پرونده‌های مختومه به ازای شعب دادگاه‌های عمومی۲۱نمودار

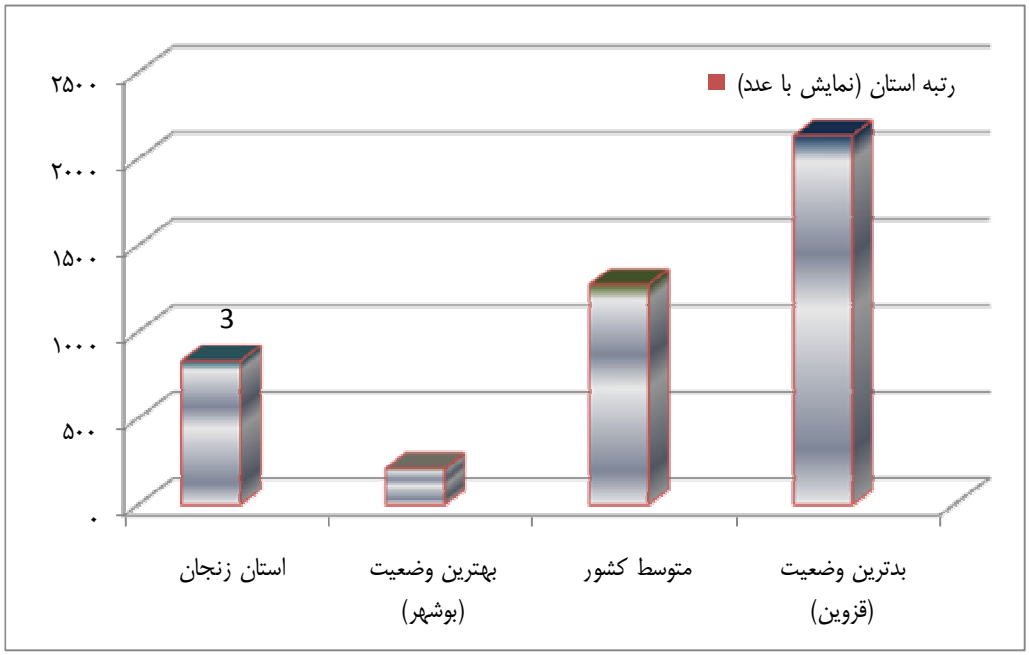

طبق جدول ۲۱ به طور متوسط در کشور بـه ازای هـر شـعبه از دادگـاه‌هـای عمـومی ۱۲۷۲ پرونـده مختومه وجود داشته است اما در این استان این نسبت برابر با ۸۳۱ پرونده است و در ایـن شـاخص اسـتان زنجان در رتبه سوم قرار گرفته است. استان بوشهر با رقم نسبی ۲۰۹ پرونده مختومه به ازای هر شـعبه، در این شاخص رتبه اول را به ثبت رسانده است. استان بوشهر ۳۰ شـعبه از دادگـاه‌هـای عمـومی را داراسـت. استان قزوین نیز با رقم نسبی ۲۱۳۵ پرونده به ازای هر شعبه آخرین رتبه را در بین استان‌ها داراست، ایـن استان تنها ۲۵ شعبه از دادگاه‌های عمومی را در خود جای داده است. این مقایسه در نمودار۲۱ نـشان داده شده است.

جدول ۲۱- رتبه بندی استان‌ها بر اساس تعداد پرونده‌های مختومه به ازای شعب دادگاه‌های عمومی

استان	تعداد پرونده‌های مختومه در دادگاه‌های عمومی	تعداد شعب دادگاه‌های عمومی	تعداد پرونده‌های مختومه به ازای هر شعبه از دادگاه‌های عمومی	رتبه
بوشهر	□□□□	□□	□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□□□□	□□	□□□	□
زنجان	□□□□□	□□	□□□	□
اردبیل	□□□□□	□□	□□□	□
هرمزگان	□□□□□	□□	□□□	□
کرمانشاه	□□□□□	□□	□□□	□
خراسان جنوبی	□□□□□	□□	□□□□	□
مرکزی	□□□□□	□□	□□□□	□
کرمان	□□□□□	□□	□□□□	□
قم	□□□□□	□□	□□□□	□□
کردستان	□□□□□	□□	□□□□	□□
سمنان	□□□□□	□□	□□□□	□□
لرستان	□□□□□	□□	□□□□	□□
همدان	□□□□□	□□	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□□	□□	□□□□	□□
گلستان	□□□□□	□□	□□□□	□□
یزد	□□□□□	□□	□□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□	□□	□□□□	□□
ایلام	□□□□□	□□	□□□□	□□
خوزستان	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
مازندران	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
گیلان	□□□□□□	□□	□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□	□□□□	□□
فارس	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
تهران	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
اصفهان	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□	□□	□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□□	□□□□	□□

	□□□□	□□□□	□□□□□□□□	کشور

۳-۳-۴-۱-۲- متوسط تعداد پرونده‌ها در دادسراها

تعداد پرونده‌های مختومه دادسراها در کل کشور ۲۶۵۶۶۸۰ پرونده است که تعداد ۱۶۵۰۹ پرونده مربوط به استان زنجان می‌باشد. به طور متوسط در کل کشور به ازای هر یک مرکز دادسرا ۹۲۸ پرونده مختومه وجود دارد، این نسبت در استان زنجان ۴۴۶ می‌باشد. این استان در شاخص مذکور جایگاه دوم را دارد. در این شاخص استان بوشهر با رقم نسبی ۱۵۸ پرونده به ازای هر دادسرا در استان دارای بالاترین رتبه در کشور است و مطلوب‌ترین وضعیت را در کشور دارا می‌باشد، در این شاخص استان قزوین با ۲۳ دادسرا با نسبت ۱۸۸۸ پرونده به ازای هر دادسرا آخرین رتبه را در کل کشور به خود اختصاص داده است، این مقایسه در نمودار ۲۲ نشان داده شده است.

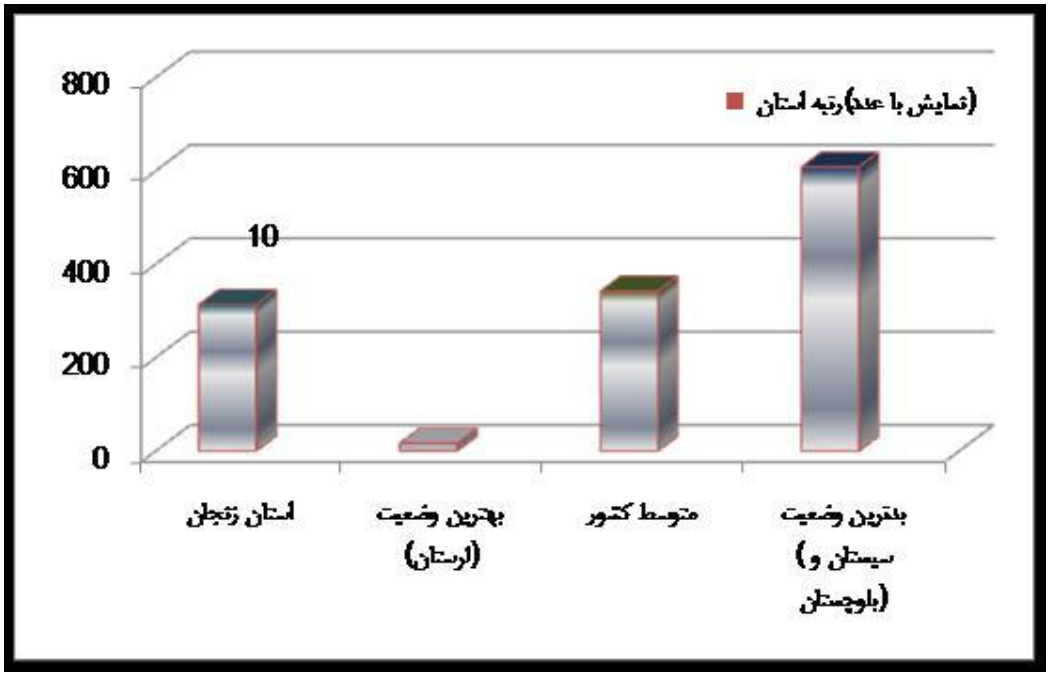

جدول۲۲- رتبه بندی استان‌ها بر اساس تعداد پرونده‌های مختومه به ازای تعداد دادسراها

استان	تعداد پرونده‌های مختومه در دادسراها	تعداد دادسراها	تعداد پرونده‌های مختومه به ازای دادسراها	رتبه
بوشهر	□□□□	□□	□□□	□
زنجان	□□□□□	□□	□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□□□□	□□	□□□	□
گلستان	□□□□□	□□□	□□□	□
کرمان	□□□□□	□□□	□□□	□
ایلام	□□□□□	□□	□□□	□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□	□□□	□
کرمانشاه	□□□□□	□□	□□□	□
اردبیل	□□□□□	□□	□□□	□
مرکزی	□□□□□	□□	□□□	□□
یزد	□□□□□	□□	□□□	□□
مازندران	□□□□□□	□□□	□□□	□□
خوزستان	□□□□□□	□□□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□	□□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□	□□	□□□	□□
لرستان	□□□□□	□□	□□□	□□
سمنان	□□□□□	□□	□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□	□□□	□□□	□□
قم	□□□□□	□□	□□□	□□
فارس	□□□□□□	□□□	□□□	□□
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□	□□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□	□□	□□□□	□□
هرمزگان	□□□□□	□□	□□□□	□□
گیلان	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
کردستان	□□□□□	□□	□□□□	□□
تهران	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
اصفهان	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
همدان	□□□□□	□□	□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□□	□□□□	□□
کشور	□□□□□□□	□□□□	□□□	

۳-۳-۴-۲- کیفیت سازمان امور مالیاتی

سرعت انجام امور در دستگاه‌های اجرایی یکی از شاخص‌های پذیرفته شده برای سنجش محیط کسب و کار است. بانک جهانی سرعت کار بسیاری از دستگاه‌های اجرایی مانند سازمان امور مالیاتی، ثبت اسناد، شهرداری، گمرک و ... را در کشورهای مختلف اندازه گیری می‌کند.

از دو روش می‌توان برای اندازه گیری سرعت کار در دستگاه‌های اجرایی استفاده کرد: (الف) سرعت کار برحسب رویه های رسمی و مطابق با مقررات (ب) سرعت کار در عمل و مطابق با واقع. فرض کنید سازمان امور مالیاتی تا پایان تیرماه اظهارنامه‌های مالیاتی را می‌پذیرد و حداکثر ظرف مدت ۳۰ روز نظر خود را باید به مودی مالیاتی اعلام کند اما در عمل برخی از دستگاه‌ها به طور متوسط ظرف مدت ۱۰ روز و برخی دیگر ظرف مدت ۴۰ روز به اظهار نامه‌ها پاسخ می‌دهند. روش نخست که از طریق مراجعه به اسناد و بخشنامه ها سرعت کار را اندازه گیری می‌کند روش بانک جهانی است. این روش برای رتبه‌بندی کشورها بسیار مناسب است اما برای رتبه‌بندی استان‌ها که از یک قانون و مقررات استفاده می‌کنند کاربرد ندارد. روش دوم یعنی اندازه گیری سرعت کار در عمل روش صحیح برای مقایسه استان‌های کشور است.

برای اندازه گیری سرعت کار در سازمان امور مالیاتی باید دبیرخانه‌های آنها زمان ورود و پاسخ مراجعات را ضبط کنند. متاسفانه علیرغم پیگیری زیاد گروه تحقیق نتوانست به این اطلاعات در سطح کشور دست یابد. از همین رو شاخص دیگری که بتواند به نوعی بیانگر سرعت کار در سازمان امور مالیاتی باشد طراحی گردید. تعداد پرونده‌های مالیاتی نسبت به کارکنان شاخص مناسبی برای اندازه گیری سرعت کار به نظر می‌رسد. هر قدر تعداد پرونده‌ها نسبت به کارکنان بیشتر باشد امکان رسیدگی دقیق‌تر و سریع کاهش می‌یابد.

همانطور که در جدول ۲۳ مشاهده می‌شود تعداد پرونده‌های فعال مالیاتی که در سال ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار گرفته ۵۱۲۹۴۷۴ پرونده بوده است. تعداد کارکنان امور مالیاتی نیز در سراسر کشور ۱۴۹۹۷ نفر بوده‌اند. طبق آمار ذکر شده می‌توان گفت در این سال در سراسر کشور به ازای هر کارمند امور مالیاتی ۳۴۲ پرونده وجود داشته است.

در استان زنجان ۶۶۹۴۸ پرونده فعال مالیاتی وجود داشته و تعداد کارکنان این استان ۲۱۴ نفر بوده است. بدین ترتیب در این استان به ازای هر کارمند ۳۱۳ پرونده وجود داشته است. نسبت مذکور به

میانگین کشوری نزدیک می‌باشد و همین امر این استان را در جایگاه دهم رده بندی استان‌ها قرار داده است.

با توجه به جدول۲۶ و نمودار۲۳ در این شاخص استان لرستان رتبه نخست و استان سیستان و بلوچستان آخرین رتبه را داراست. نسبت پرونده‌های فعال مالیاتی به تعداد کارکنان در استان لرستان ۱۶ پرونده و در استان سیستان و بلوچستان ۶۰۸ پرونده می‌باشد.

: مقایسه شاخص تناسب پرونده‌های فعال مالیاتی به تعداد کارکنان در استان زنجان با سایر استان‌ها۲۳نمودار

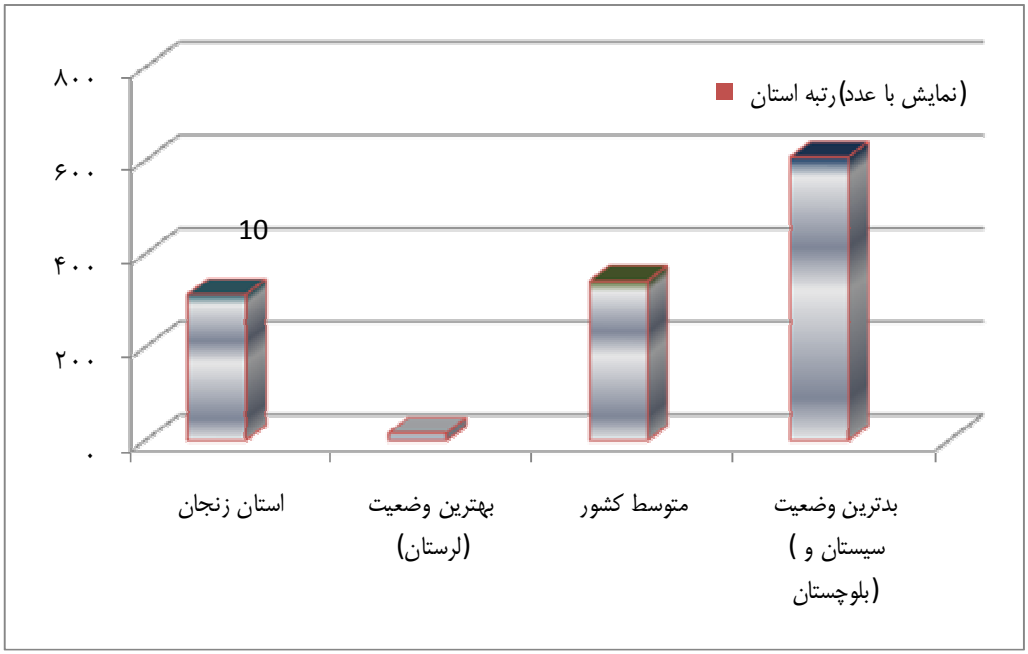

وضعیت تمامی استان‌ها در جدول ۲۳ نشان داده شده است.

جدول ۲۳- رده بندی استان‌ها در شاخص نسبت پرونده‌های فعال مالیاتی به تعداد کارکنان در سال ۱۳۸۸

استان	تعداد پرونده‌های فعال مالیاتی	تعداد کارکنان	نسبت پرونده‌های فعال مالیاتی به تعداد کارکنان	ر
لرستان	□□□□□	□□□	□□	□
سمنان	□□□□□□	□□□	□□□	□
ایلام	□□□□□□	□□□	□□□	□
مازندران	□□□□□□□	□□□	□□□	□
یزد	□□□□□□	□□□	□□□	□
بوشهر	□□□□□□	□□□	□□□	□
خوزستان	□□□□□□□	□□□	□□□	□
گیلان	□□□□□□□	□□□	□□□	□
تهران	□□□□□□□□□□	□□□□	□□□	□
زنجان	□□□□□□	□□□	□□□	□□
کرمان	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□□	□□□	□□□	□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□□□	□□□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
اردبیل	□□□□□□	□□□	□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
فارس	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
قزوین	□□□□□□	□□□	□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□□	□□□	□□□	□□
هرمزگان	□□□□□□	□□□	□□□	□□
گلستان	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
مرکزی	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□□	□□□	□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
همدان	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
قم	□□□□□□	□□□	□□□	□□
اصفهان	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
کردستان	□□□□□□	□□□	□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□□	□□□	□□□	□□
کل کشور	□□□□□□□□□□	□□□□□	□□□	

۳-۳-۵- امنیت اجتماعی

محیط ناامن اجتماعی بر واحدهای اقتصادی آسیب رسانده و موجب تحمیل هزینه‌های مختلف بر آنها می شود. افزایش هزینه‌های امنیتی مانند کارکنان حراستی، خرید تجهیزان امنیتی و مهمتر از آن نااطمینانی در دریافت و تحویل خدمات و کالاها از جمله پیامدهای عدم امنیت اجتماعی است.

امنیت اجتماعی مفهومی پیچیده است. در اینجا بر اساس دو شاخص میزان امنیت اجتماعی اندازه گیری می‌شود:

- تعداد پرونده‌های ضرب و جرح که در نیروی انتظامی تشکیل شده است.
- تعداد سرقت‌های ثبت شده از اماکن در استان

۴-۵-۱- تعداد پرونده‌های ضرب و جرح تشکیل شده در نیروی انتظامی

برای محاسبه این شاخص باید نسبت جمعیت به پرونده‌های تشکیل شده در استان‌ها را محاسبه کرد. طبق اطلاعات مرکز آمار ایران در استان زنجان در سال ۱۳۸۷ تعداد ۱۰۳۰ پرونده ضرب و جرح در نیروی انتظامی تشکیل شده است. در کل کشور ۱۰۷۸۶۷ مورد ثبت شده است. طبق سرشماری آمار نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت کل کشور ۷۰۴۹۵۷۸۲ نفر و جمعیت استان زنجان ۹۶۴۶۰۱ نفر می‌باشد، در نتیجه 1.36 درصد از جمعیت کل کشور در این استان ساکن می‌باشند.

با توجه به جدول ۲۴ می‌توان گفت در این استان به ازای هر ۹۳۷ نفر یک پرونده ضرب و جرح به ثبت رسیده که از این حیث جایگاه شانزدهم را دارد. همین نسبت در کل کشور به ازای هر ۶۵۴ نفر یک پرونده می‌باشد. استان کهگیلویه و بویر احمد بهترین و استان خراسان جنوبی آخرین جایگاه را در رتبه بندی این شاخص به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۲۴ تعداد جمعیت به تعداد پرونده‌های ضرب و جرح استان زنجان را با بدترین، بهترین وضعیت و متوسط کشور را نشان می‌دهد.

نمودار۲۴: مقایسه تعداد جمعیت به تعداد پرونده‌های ضرب و جرح در استان زنجان

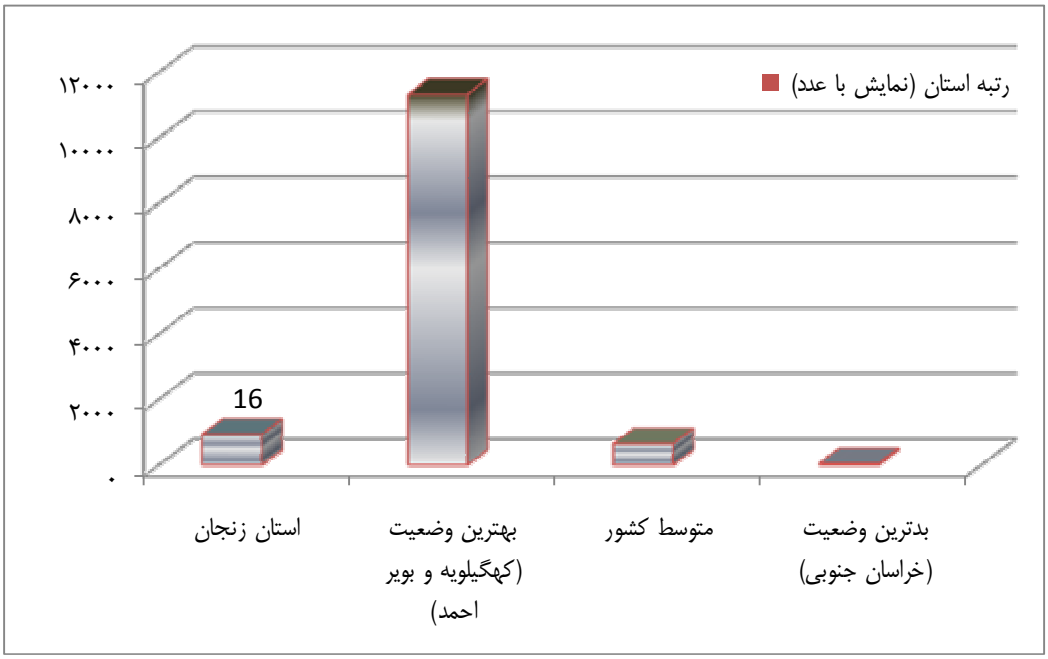

جدول ۲۴- رتبه بندی استان‌ها بر اساس تعداد جمعیت به تعداد پرونده‌های ضرب و جرح

استان	جمعیت	تعداد پرونده‌های ضرب و جرح	جمعیت به ازای هر یک پرونده ضرب و جرح	رتبه
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□□	□□	□□□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□□	□□□	□□□□	□
بوشهر	□□□□□□	□□	□□□□	□
کرمانشاه	□□□□□□□	□□□	□□□□	□
لرستان	□□□□□□□	□□□	□□□□	□
هرمزگان	□□□□□□□	□□□	□□□□	□
کردستان	□□□□□□□	□□□	□□□□	□
ایلام	□□□□□□	□□□	□□□□	□
مازندران	□□□□□□□	□□□□	□□□□	□
مرکزی	□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
خوزستان	□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
اصفهان	□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
کرمان	□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
آذربایجان شرقی	□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
گلستان	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
زنجان	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
گیلان	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
قزوین	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
فارس	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
همدان	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
یزد	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
تهران	□□□□□□□□	□□□□□	□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□□□	□□□□□	□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
قم	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
اردبیل	□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
سمنان	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□□	□□□□□	□□	□□
کشور	□□□□□□□□	□□□□□□	□□□	

۳-۳-۵-۲- تعداد سرقت‌های ثبت شده از اماکن در استان

شاخص دوم که می‌تواند شاخصی از میزان امنیت اجتماعی باشد فراوانی سرقت از اماکن است. طبق آمار ارایه شده مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۷ در کل کشور ۴۳۴۳۲ مورد سرقت از اماکن به ثبت رسیده است. تعداد موارد ثبت شده سرقت از اماکن برای استان زنجان ۲۰۰ مورد است.

با توجه به جدول۲۵ می‌توان گفت در این استان به ازای هر ۴۸۲۳ نفر یک سرقت از اماکن صورت گرفته است که این نسبت در کشور به ازای هر ۱۶۲۳ نفر یک سرقت می‌باشد. در این شاخص استان زنجان رتبه سوم را داراست که نسبت به شاخص اول جایگاه بهتری را دارد.

نمودار۲۵ بیانگر وضعیت استان زنجان در مقایسه با بهترین، بدترین و متوسط کشور می‌باشد.

نمودار۲۵ مقایسه تعداد جمعیت به تعداد سرقت از اماکن در استان زنجان :

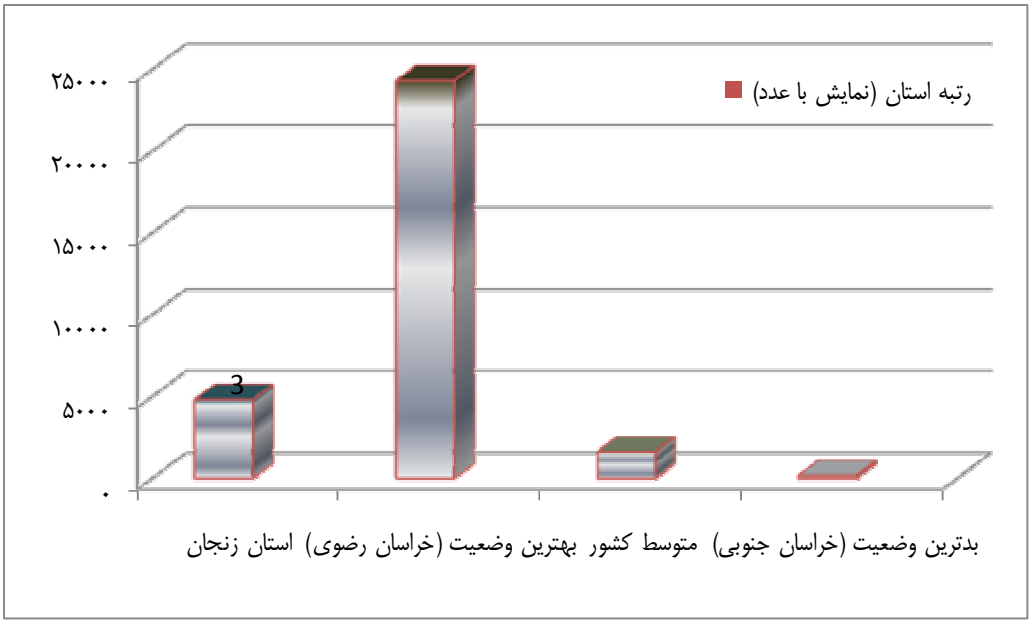

در این شاخص استان خراسان رضوی رتبه نخست و استان خراسان جنوبی رتبه سی‌ام را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول۲۵- رتبه بندی استان‌ها بر اساس تعداد جمعیت به تعداد سرقت از اماکن				
استان	جمعیت	تعداد سرقت از اماکن	جمعیت به ازای هر یک سرقت از اماکن	رتبه
آذربایجان شرقی	□□□□□□□	□-	□	□
خراسان رضوی	□□□□□□□□	□□□	□□□□□	□
کردستان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□
زنجان	□□□□□□	□□□	□□□□	□
لرستان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□
خوزستان	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□
همدان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□
ایلام	□□□□□□	□□□	□□□□	□
کهگیلویه و بویر احمد	□□□□□□	□□□	□□□□	□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□
اردبیل	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
گلستان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
هرمزگان	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
آذربایجان غربی	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
بوشهر	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
کرمان	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
فارس	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
مازندران	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□□	□□□	□□□□	□□
مرکزی	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
قزوین	□□□□□□□□	□□□	□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
گیلان	□□□□□□□□	□□□□	□□□□	□□
تهران	□□□□□□□□□	□□□□□	□□□□	□□
قم	□□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
اصفهان	□□□□□□□□	□□□□	□□□	□□
یزد	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
سمنان	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□□	□□□□	□□□	□□
کشور	□□□□□□□□□	□□□□□	□□□□	

آمار استان آذربایجان شرقی ارایه نشده است.

۳-۳-۶- دسترسی به بازار

برای بررسی این مورد می‌توان دو شاخص را معرفی و محاسبه نمود.

۳-۳-۶-۱- حضور شرکت‌های بزرگ در استان

یکی از شاخص‌های محیط کسب و کار حضور شرکت‌های بزرگ در یک منطقه است. شرکت‌های بزرگ پیشگام بسیاری از تحولات مثبت هستند، انتقال فناوری از مجاری این شرکت‌ها صورت می‌گیرد، با ارایه خدمات اجتماعی در سطح استان همبستگی میان مسئولین و صاحبان کسب و کار را تقویت می‌کنند، شرکت‌های بزرگ پایه‌های انجمن‌های صنفی و اتاق های بازرگانی هستند و در رشد این تشکل‌ها در سطح استان بسیار مؤثر می‌باشند.

سهم هر یک از استان‌ها از کارگاه‌های بزرگ صنعتی که حداقل ۵۰ شاغل دارند می‌تواند شاخص مناسبی برای اندازه‌گیری حضور شرکت‌های بزرگ در سطح استان‌ها باشد. با توجه به جدول26 براساس آخرین آمار کارگاه‌های صنعتی کشور که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است تعداد ۴۰۹۸ کارگاه بزرگ در کشور فعالیت داشته‌اند. استان تهران با بیش از ۲۷ درصد بیشترین سهم و استانهای خراسان شمالی، کهگیلویه و بویراحمد و ایلام با ۲ هزارم کمترین سهم را از این شرکت‌ها در اختیار دارند. استان زنجان با ۱۹ هزارم رتبه ۱۴ را دارد.

نمودار۲۶ این شاخص را برای استان زنجان با سایر استان‌ها مقایسه می‌نماید.

نمودار۲۶: مقایسه شاخص دسترسی به بازار استان زنجان با سایر استانها بر حسب جمعیت

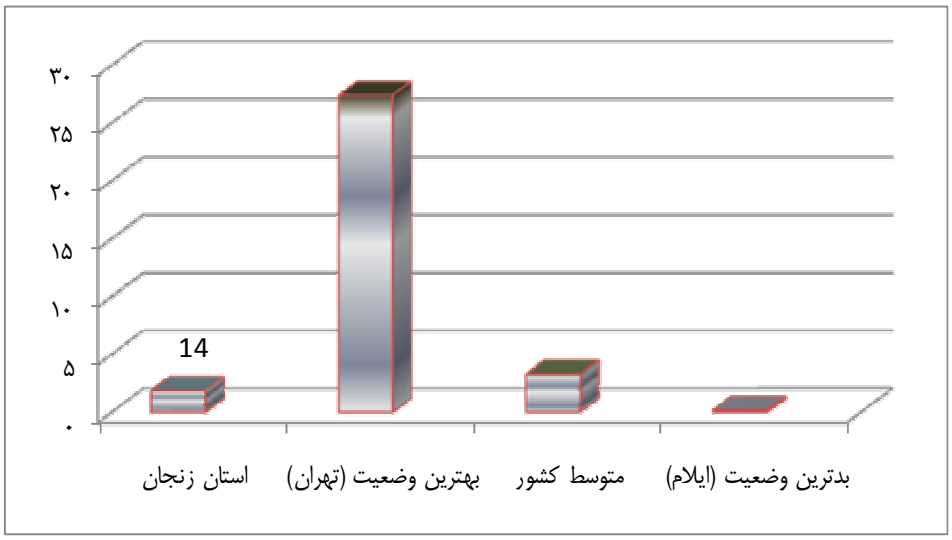

جدول26 : کارگاههای صنعتی ۵۰ نفر و بیشتر کارکن در استانهای مختلف کشور

رتبه	استان	□□ □□□ نفر	□□ □□□□ □ نفر	□□ □□□□ □ نفر	۱۰۰۰ نفر و بیشتر	جمع	سهم استان از شرکتهای بزرگ کشور
□	تهران	□□ □	□□ □	□□	□□	□□ □□	□□□□□
□	اصفهان	□□ □	□□ □	□□	□	□□ □	□□□□□
□	خراسان رضوی	□□ □	□□ □	□□	□	□□ □	□□□□□
□	مرکزی	□□ □	□□	□□	□	□□ □	□□□□□
□	قزوین	□□	□□ □	□□	□	□□ □	□□□□□
□	آذربایجان شرقی	□□	□□	□□	□	□□ □	□□□□□
□	سمنان	□□	□□	□	□	□□ □	□□□□□
□	مازندران	□□	□□	□	□	□□ □	□□□□□
□	یزد	□□	□□	□	□	□□ □	□□□□□
□□	فارس	□□	□□	□□	□	□□ □	□□□□□
□□	خوزستان	□□	□□	□	□	□□ □	□□□□□
□□	گیلان	□□	□□	□	□	□□ □	□□□□□
□□	قم	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	زنجان	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	آذربایجان غربی	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	کرمان	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	کرمانشاه	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	همدان	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	گلستان	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	هرمزگان	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	چهارمحال و بختیاری	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	اردبیل	□□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	لرستان	□	□□	□	□	□□	□□□□□
□□	بوشهر	□	□□	□	□	□□	□□□□□

□□	کردستان	□□	□	□	□	□□	□□□□□
□□	سیستان و بلوچستان	□	□	□	□	□□	□□□□□
□□	خراسان جنوبی	□	□	□	□	□□	□□□□□
□□	خراسان شمالی	□	□	□	□	□□	□□□□□
□□	کهگیلویه و بویراحمد	□	□	□	□	□	□□□□□
□□	ایلام	□	□	□	□	□	□□□□□
	کشور	□□ □□	□□ □□	□□ □	□□	□□ □□	□□□□□

۳-۳-۶-۱- اندازه بازار (دسترسی به جمعیت)

در این شاخص دسترسی به جمعیت در هر یک کیلومتر برای ۳۰ استان محاسبه می‌شود و سپس با همدیگر مقایسه می‌گردد. برای این منظور بردار سطری جمعیت ۳۰ استان (بردار$\mathbb{P}$) را به صورت متناظر بر مسافت هر استان از استان‌های دیگر (ماتریس$\mathbb{D}$) تقسیم کرده‌ایم. سپس اعداد هر سطر ماتریس منتج شده (ماتریس$\mathbb{N}$) را جمع می‌زنیم اعداد بدست آمده در جدول نشان داده شده است این اعداد بیانگر این است که هر استان با پیمودن متوسط یک کیلومتر به چند نفر جمعیت دست پیدا می‌کند. استانی که این شاخص بالاتری داشته باشد دسترسی بیشتر به بازار دارد.

$$\frac{[P_1 \quad P_2 \quad P_3 \quad \cdots \quad P_{30}]}{\begin{bmatrix} 1 & D_{1,2} & D_{1,3} & \cdots & D_{1,30} \\ D_{2,1} & 1 & D_{2,3} & \cdots & D_{2,30} \\ D_{3,1} & D_{3,2} & 1 & \cdots & D_{3,30} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ D_{30,1} & D_{30,2} & D_{30,3} & \cdots & 1 \end{bmatrix}} = \begin{bmatrix} P_1 & N_{1,2} & N_{1,3} & \cdots & N_{1,30} \\ N_{2,1} & P_2 & N_{2,3} & \cdots & N_{2,30} \\ N_{3,1} & N_{3,2} & P_3 & \cdots & N_{3,30} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ N_{30,1} & N_{30,2} & N_{30,3} & \cdots & P_{30} \end{bmatrix}$$

نمودار ۲۷ شاخص دسترسی به بازار بر حسب جمعیت برای استان زنجان با تهران، ایلام و متوسط کشور را نشان می‌دهد.

نمودار۲۷: مقایسه شاخص دسترسی به بازار استان زنجان با سایر استانها بر حسب جمعیت

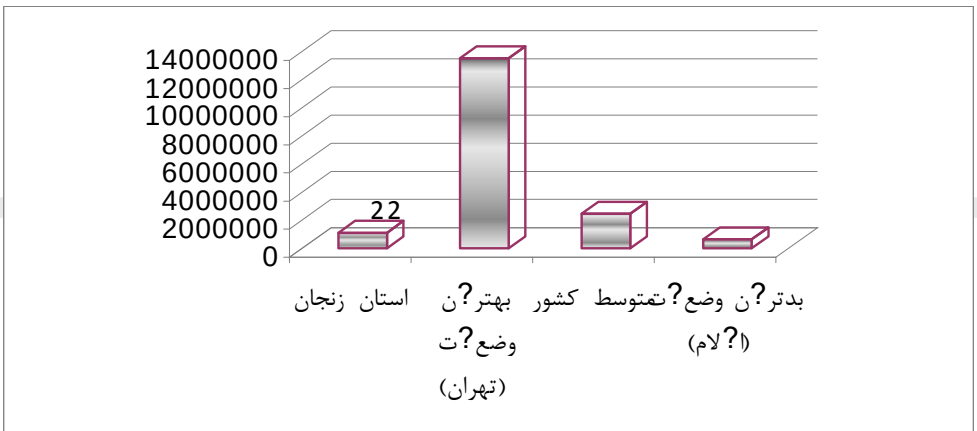

تهران با بیشترین میزان دسترسی به بازار (۱۳۵۳۶۱۰۱ نفر-کیلومتر) دارای رتبه اول و ایلام با کمترین میزان دسترسی به بازار (۶۴۷۶۴۸ نفر-کیلومتر) رتبه سی‌ام می‌باشد.

با توجه به جدول استان زنجان با میزان دسترسی به بازار (۱۱۰۰۲۰۳ نفر-کیلومتر) دارای رتبه بیست و دوم می‌باشد. تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب بیشترین دسترسی به جمعیت را دارند در حالی که استان‌های ایلام، خراسان جنوبی و سمنان به ترتیب کمترین دسترسی به جمعیت را دارند.

جدول۳۱: شاخص دسترسی مراکز استان‌های کشور بر حسب جمعیت(نفر)		
نام استان	شاخص دسترسی مراکز استان	رتبه
تهران	□□□□□□□□	□
خراسان رضوی	□□□□□□□	□
اصفهان	□□□□□□□	□
فارس	□□□□□□□	□
خوزستان	□□□□□□□	□
آذربایجان شرقی	□□□□□□□	□
مازندران	□□□□□□□	□
آذربایجان غربی	□□□□□□□	□
کرمان	□□□□□□□	□
گیلان	□□□□□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□□□□□□	□□
کرمانشاه	□□□□□□□	□□
همدان	□□□□□□□	□□
لرستان	□□□□□□□	□□
گلستان	□□□□□□□	□□
کردستان	□□□□□□□	□□
مرکزی	□□□□□□□	□□
هرمزگان	□□□□□□□	□□
قزوین	□□□□□□□	□□
اردبیل	□□□□□□□	□□
قم	□□□□□□□	□□
زنجان	□□□□□□□	□□
یزد	□□□□□□□	□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□□	□□
بوشهر	□□□□□□	□□
خراسان شمالی	□□□□□□	□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□□□	□□
سمنان	□□□□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□□□	□□
ایلام	□□□□□□	□□
متوسط کشور	□□□□□□□	

۳-۳-۷- کیفیت نیروی انسانی

کیفیت نیروی انسانی از پذیرفته‌ترین شاخص‌های محیط کسب و کار است. بنگاه‌هایی که به نیروی انسانی ماهر دسترسی بیشتری داشته باشند از مزیت بیشتری برخوردارند. در این مورد سه شاخص مورد بررسی و مقایسه قرار می‌گیرد.

۳-۳-۷-۱- وضعیت دانشجویان دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد

تعداد دانشجویان و افراد شاغل به تحصیل در مراکز آموزش عالی می‌تواند نمایانگر سطح دسترسی هر استان به امکانات و خدمات آموزشی کشور باشد. هر استانی که تعداد دانشجویان بیشتری نسبت به جمعیت خود داشته باشد، برخورداری از آموزش در سطوح عالی در آنجا بهتر می‌باشد. برای رسیدن به این منظور و مقایسه استان‌های کشور تعداد دانشجویان دانشگاه و مراکز آموزش عالی با احتساب دانشجویان دانشگاه آزاد در هر استان از آمارهای مرکز آمار ایران استخراج و تعداد کل دانشجویان در هر صدهزار نفر جمعیت استان‌های کشور محاسبه شد. از آنجا که سرشماری در ایران هر ۵ سال یکبار صورت می‌گیرد، جمعیت استان‌ها مربوط به سرشماری سال ۱۳۸۵ می‌باشد. همچنین آخرین آمار در دسترس تعداد دانشجویان هم مربوط به سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ است.

همان‌طور که در جدول27 و **Error! Reference source not found.** مشخص شده‌است، استان زنجان ششمین استان در استفاده از خدمات آموزش دانشگاهی می‌باشد و از هر صد هزار نفر ۵۹۶۷ نفر در دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل هستند. بهترین وضعیت مربوط به استان سمنان با ۱۳۷۲۳ دانشجو به ازای هر صدهزار نفر و بدترین وضعیت مربوط به استان کردستان با ۳۱۵۹ دانشجو به هر صد هزار نفر جمعیت استان می‌باشد. این نسبت برای کل کشور رقم ۴۶۹۳ نفر در هر صدهزار نفر جمعیت کشور می‌باشد.

نمودار ۲۸مقایسه نسبت تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد در هر صدهزار نفر جمعیت استان استان زنجان با سایر استان‌ها

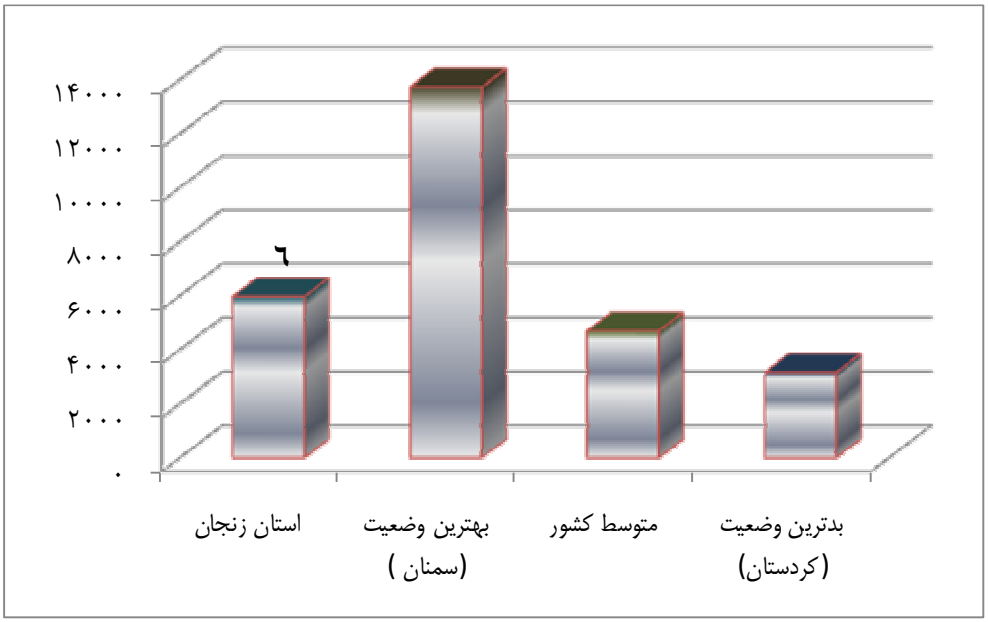

جدول27 رتبه‌بندی استان‌های کشور در ارتباط با شاخص نسبت دانشجویان به هر ۱۰۰ هزار نفر را نشان می‌دهد.

جدول27: رتبه‌بندی تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد در هر صد هزار نفر جمعیت استان‌ها

استان	نسبت کل دانشجویان به هر ۱۰۰ هزار نفرجمعیت	رتبه	استان	نسبت کل دانشجویان به هر ۱۰۰ هزار نفرجمعیت
سمنان	□□□□□□	۱	اردبیل	□□□□□
یزد	□□□□□	۲	فارس	□□□□□
مرکزی	□□□□□	۳	بوشهر	□□□□□
قزوین	□□□□□	۴	کرمان	□□□□□
مازندران	□□□□□	۵	لرستان	□□□□□
زنجان	□□□□□	۶	گیلان	□□□□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□□	۷	کرمانشاه	□□□□□
اصفهان	□□□□□	۸	هرمزگان	□□□□□
ایلام	□□□□□	۹	قم	□□□□□
خراسان جنوبی	□□□□□	۱۰	خراسان رضوی	□□□□□
آذربایجان شرقی	□□□□□	۱۱	سیستان و بلوچستان	□□□□□
خوزستان	□□□□□	۱۲	آذربایجان غربی	□□□□□
همدان	□□□□□	۱۳	خراسان شمالی	□□□□□
تهران	□□□□□	۱۴	گلستان	□□□□□
چهارمحال و بختیاری	□□□□□	۱۵	کردستان	□□□□□
کل کشور				□□□□□

منبع: سالنامه آماری۱۳۸۷، مرکز آمار ایران.

۳-۳-۷-۲- وضعیت باسوادی

تعداد افراد باسواد هر استان شاخص مناسبی برای بررسی کیفیت نیروی انسانی آن استان است. برای رسیدن به این هدف از آمارهای موجود در سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۸۸ استفاده شده است که در آن نرخ باسوادی جمعیت ۶ سال و بالاتر استان‌های کشور بر اساس سرشماری آبان‌ماه سال ۱۳۸۵ موجود می‌باشد.

همانطور که در ۲۸ نشان داده شده است، استان زنجان با نرخ با سوادی ۸۱/۶۶ رتبه بیست و یکم در میان سایر استان‌های کشور را از لحاظ نرخ باسوادی به دست آورده است. بدترین وضعیت از لحاظ میزان باسوادی مربوط به استان سیستان و بلوچستان است که نرخ با سوادی در آن ۶۸.۰۳ درصد می‌باشد.

نمودار ۲۸: مقایسه نرخ باسوادی جمعیت ۶ سال و بیش‌تر استان زنجان با سایر استان‌ها (۱۳۸۵

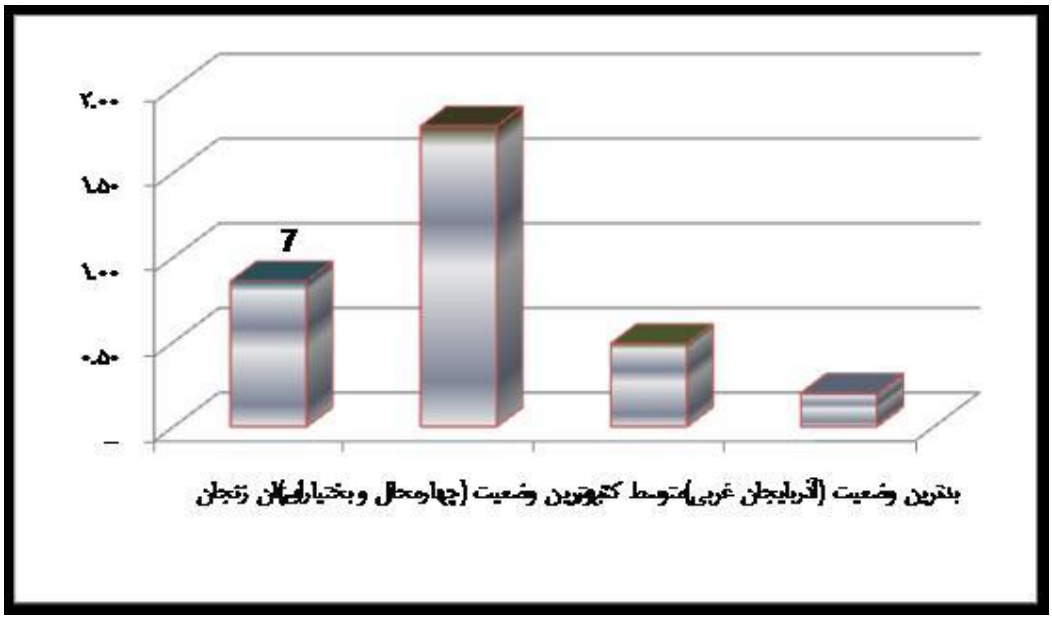

منبع: سالنامه آماری ۱۳۸۸، مرکز آمار ایران.

جدول۲۸ رتبه بندی ۳۰ استان بر حسب نرخ باسوادی را نشان می‌دهد. تهران، سمنان و یزد بـالاترین رتبه ها و سیستان و بلوچستان و کردستان پایین‌ترین رتبه‌ها دارند.

۳-۳-۷-۳- وضعیت آموزش‌دیدگان مراکز ثابت فنی‌وحرفه‌ای

یکی از شاخص‌هایی که می‌تواند وضعیت نیروی کار استان‌های کشور را از لحاظ یادگیری مهارت‌ها و توانمندی‌های مرتبط شغلی یاری رساند، سطح دسترسی این استان‌ها به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و تعداد آموزش‌دیدگان در این مراکز است.

بدین منظور تعداد آموزش‌دیدگان مراکز ثابت فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۸۸ و در استان‌های مختلف کشور از سالنامه آماری سال ۱۳۸۸ به دست آمد. از آنجا که سرشماری در ایران هر پنج سال یکبار صورت می‌گیرد و آخرین سرشماری از جمعیت استان‌های کشور مربوط به سال ۱۳۸۵ می‌باشد، برای به دست آوردن نسبت آموزش‌دیدگان مراکز فنی و حرفه‌ای به جمعیت هر استان، تعداد جمعیت تحت آموزش این مراکز در سال ۱۳۸۸، بر جمعیت سال ۱۳۸۵ در استان مربوطه تقسیم شد و بر این اساس استان‌ها رتبه-بندی شدند.

همانطور که در نمودار۲۹ نشان داده شده است، استان چهارمحال و بختیاری بیشترین تعداد افراد آموزش دیده در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای را نسبت به جمعیتش دارا می‌باشد. ۸۶ درصد از جمعیت استان زنجان در مراکز فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۸۸ مهارت کسب کرده‌اند و از این حیث در رتبه هفتم قرار گرفته است. همچنین استان آذربایجان غربی با ۰.۲ درصد جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه‌ای آخرین رتبه در میان سایر استان‌های کشور را به دست آورده است. از کل جمعیت کشور ۰.۴۹ درصد از جمعیت در مراکز فنی و حرفه‌ای آموزش دیده‌اند.

: مقایسه درصد جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه ای استان زنجان با سایر استان‌ها ۲۹ نمودار

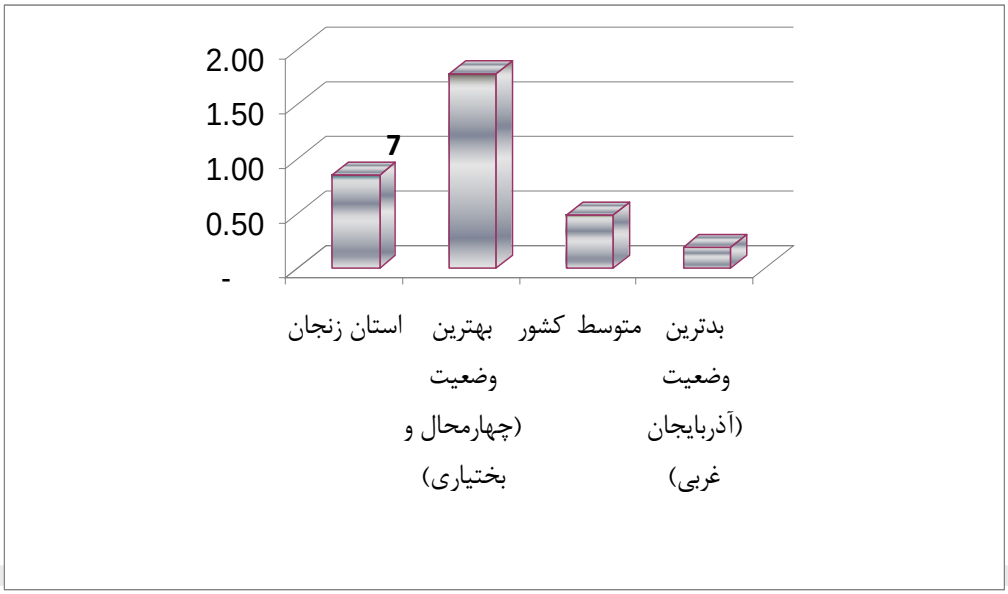

جدول۲۸ : رتبه‌بندی نرخ باسوادی در جمعیت ۶ سال و بالاتر در استان‌های کشور (آبان ۸۵)

استان	نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر	رتبه	استان	نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر	رتبه
تهران	□□□□□	□	چهارمحال و بختیاری	□□□□□	□□
سمنان	□□□□□	□	هرمزگان	□□□□□	□□
یزد	□□□□□	□	کرمانشاه	□□□□□	□□
اصفهان	□□□□□	□	گلستان	□□□□□	□□
فارس	□□□□□	□	ایلام	□□□□□	□□
بوشهر	□□□□□	□	زنجان	□□□□□	□□
خراسان رضوی	□□□□□	□	کهگیلویه وبویراحمد	□□□□□	□□
قم	□□□□□	□	آذربایجان شرقی	□□□□□	□□
قزوین	□□□□□	□	خراسان جنوبی	□□□□□	□□
مازندران	□□□□□	□□	لرستان	□□□□□	□□
مرکزی	□□□□□	□□	اردبیل	□□□□□	□□
خوزستان	□□□□□	□□	خراسان شمالی	□□□□□	□□
گیلان	□□□□□	□□	آذربایجان غربی	□□□□□	□□
کرمان	□□□□□	□□	کردستان	□□□□□	□□
همدان	□□□□□	□□	سیستان و بلوچستان	□□□□□	□□
کل کشور				□□□□□	

جدول۲۹ : رتبه بندی استان‌های کشور از لحاظ تعداد افراد آموزش دیده در مراکز ثابت فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۸۸

نام استان	درصد جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه ای	رتبه	نام استان	درصد جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه ای	رتبه
چهارمحال و بختیاری	□□□□	□	کردستان	□□□□	□□
سمنان	□□□□	□	لرستان	□□□□	□□
خراسان جنوبی	□□□□	□	گلستان	□□□□	□□
یزد	□□□□	□	فارس	□□□□	□□
ایلام	□□□□	□	خوزستان	□□□□	□□
اردبیل	□□□□	□	مازندران	□□□□	□□
زنجان	□□□□	□	خراسان شمالی	□□□□	□□
مرکزی	□□□□	□	کرمان	□□□□	□□
بوشهر	□□□□	□	آذربایجان شرقی	□□□□	□□
کهگیلویه و بویراحمد	□□□□	□□	کرمانشاه	□□□□	□□
همدان	□□□□	□□	خراسان رضوی	□□□□	□□
گیلان	□□□□	□□	هرمزگان	□□□□	□□
اصفهان	□□□□	□□	قم	□□□□	□□
سیستان و بلوچستان	□□□□	□□	تهران	□□□□	□□
قزوین	□□□□	□□	آذربایجان غربی	□□□□	□□
کل کشور		□□□□			

منبع: سالنامه آماری ۱۳۸۸، مرکز آمار ایران.

جدول۲۹ این شاخص را برای همه استان‌های کشور مقایسه می‌نماید.